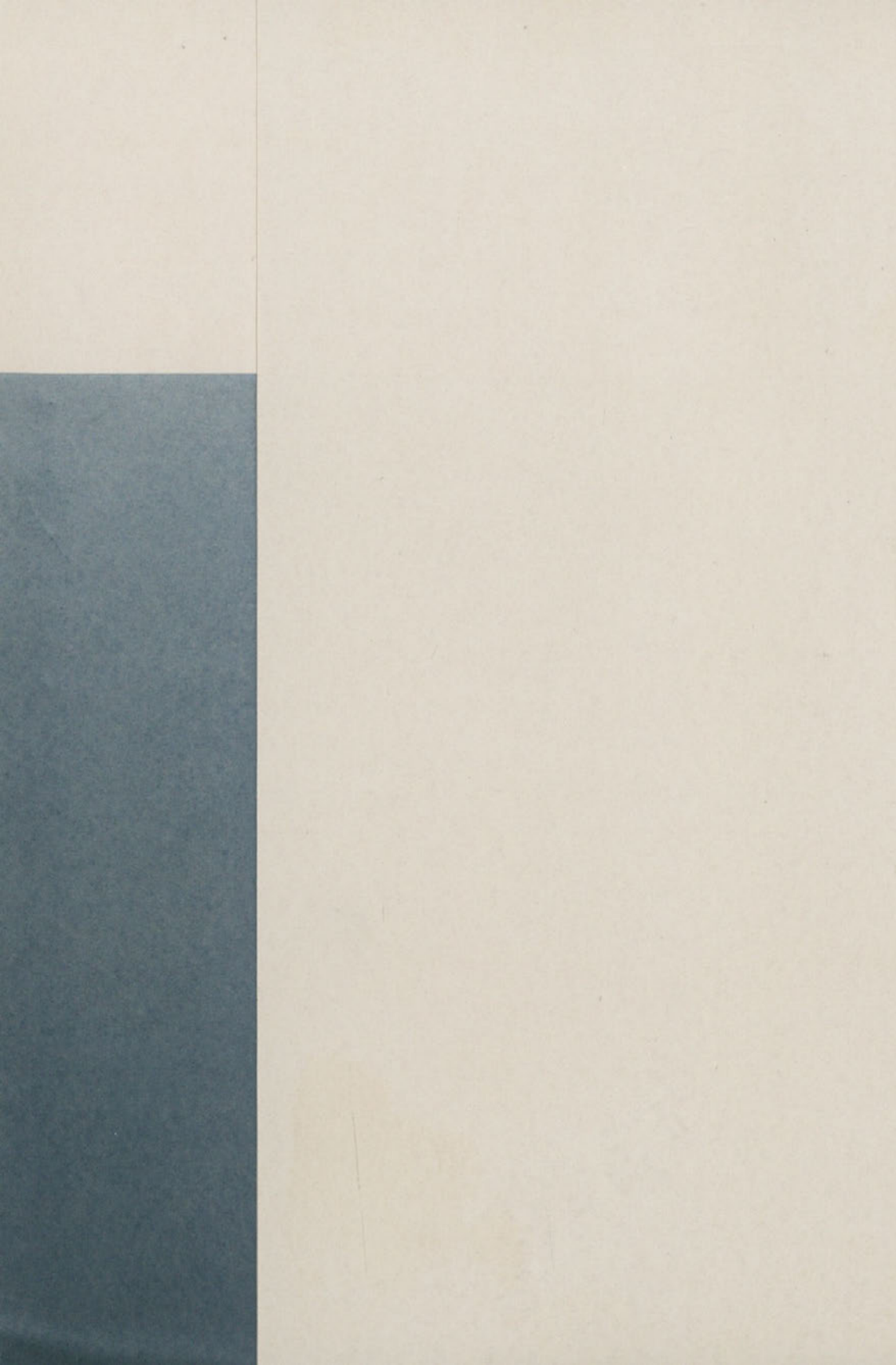

ANTE

1265-1965

ANTE

1265-1965

ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA V KOPRU
OB 700-LETNICI PESNIKOVEGA ROJSTVA

VSEBINA

	Stran
Dante Alighieri	9—11
Dantologija v Italiji	11—14
Dante pri Slovencih	15—24
Dante presso gli Sloveni	25—32
Dante v slovenski književnosti — Bibliografski pregled	I—X
Kazalo k bibliografskemu pregledu	XI

ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA v Kopru je to knjižico posvetila 700-letnici rojstva velikega italijanskega pesnika Danteja. Pripravila jo je kot dopolnilo k »Dantejevi razstavi« in z namenom, da prikaže, kakšne odmeve je imel slavni Florentinec v slovenski književnosti.

Za moralno in finančno pomoč naj velja zahvala organom Skupščine občine Koper, za pobude v zvezi z »Dantejevo razstavo« pa tudi dr. Amadeu Cerchioneju, italijanskemu generalnemu konzulu v Kopru.

Pri zbiranju gradiva za razstavo in publikacijo so študijski knjižnici prožile pomoč številne kulturne ustanove, med njimi zlasti: Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, Slovanska knjižnica in Slovenski šolski muzej, prav tako v Ljubljani; nadalje Italijanska gimnazija v Kopru in študijske knjižnice v Novi Gorici, Mariboru, Murski Soboti in Novem mestu. Od kulturnih ustanov v Italiji pa so študijsko knjižnico podprle Biblioteca Governativa v Gorici, Biblioteca Civica ter Narodna in študijska knjižnica, obe v Trstu, ter Ente Nazionale per le Biblioteche Popolari e Scolastiche v Rimu. Študijska knjižnica se jim za pomoč iskreno zahvaljuje.

Ivan Čargo: Dante

DANTE ALIGHIERI

Dante je bil rojen v Firencah konec maja 1265. O rojstnem mestu pravi tudi sam:

»Io fui nato e cresciuto

Sopra il bel fiume d'Arno, alla gran villa.« (Pekel, XXXIII, 94-95)

Oče, Alighiero di Belincione d'Alighiero, je pripadal stranki gvelfov. O študiju sina Danteja ni znanega skoraj nič. Vemo le, da je nanj v mladih letih močno vplival učen Brunetto Latini. Dante mu izkazuje svojo hvaležnost, ko pravi: »M'insegnavate come l'uom s'eterna«. (Pekel, XV, 85.) K oblikovanju njegovih pogledov na književnost so veliko doprinesli stilnovisti (struja, ki jo Dante imenuje »dolce stil novo«). Najpomembnejši med njimi je bil Dantejev prijatelj Guido Cavalcanti. Po želji staršev se je Dante poročil z Gemmo Donati. Rodila mu je dva sina in hčerko. Kot konjenik v florentinski vojski se je leta 1289 udeležil bitke pri Campaldinu proti Aretincem.

Dante se je kmalu uveljavil kot pesnik. Za njegov pesniški polet sta bili odločilnega pomena dve srečanji z lepo Beatrice; najprej, ko mu je bilo devet let, in pozneje še leta 1283, ko ga je pogled nanjo prevzel do dna duše. Tedaj je nastal prvi sonet iz njegove pesniške zbirke »La Vita nuova«. Pesnika je močno pretresla smrt Beatrice leta 1290. Ta dogodek in pa njegovo poznejše trdo življenje v emigraciji sta prav tako močno vplivala na njegovo pesniško ustvarjanje. Beatrice je postala zanj simbol lepote, navdahnjenja in resnice.

Kot pristaš zmerne struje gvelfov, tako imenovanih »belih«, je prišel Dante v nemilost pri »črnih«. Le-ti so se vneli za najtesnejši naslon na papeško politiko. Obsodili so ga najprej na konfinacijo (leta 1302) in potlej še na smrt (l. 1303), vendar v njegovi odsotnosti. S pregnanstvom se začenja pesnikova trnova pot. V svojem delu »Convivio« pripoveduje o njej tudi naslednje:

»Kajti na zadovoljstvo meščanov Firenc, te prelepe in najslavnejše hčerke Rima, so me iztirali iz njenih sladkih neder (tam pa sem bil rojen in odrasel v zrelega moža in tam si želim živeti z njimi v poštenem miru, spočiti utrujeno dušo in preživeti čas, ki mi je še dan), tako da sem moral kot popotnik, ki je bil prisiljen skorajda beračiti in proti svoji volji razgaljati strašno zlo kolesa sreče — ta pa ima navado, da pogostoma po krivici obdolžuje ravno tepenega —, in kolovratiti po vseh deželah, kjer je razširjen ta jezik. V resnici sem bil ladja brez krmarja, ki me je gnala k raznim pristanom, ustjem in obalam s suhim vetrom, iz katelega puhti boleča revščina. In mnogi, ki me verjetno niso poznali po

ničemer drugem, so me jemali za nizkotnega; v njihovih očeh je zbledela ne samo moja osebnost, nižjo ceno je dobilo tudi delo, ki sem ga že opravil, in pa tisto, ki še stoji pred menoj.« (1)

V času najostrejših bojev med gvelfi in gibelini, ko se je Henrik VII. Luksenburški pripravljal, da krene v Italijo mirit duhove, je Danteju posijal žarek upanja, da se bo nemara že kmalu vrnil v svoj rojstni kraj. Hitel je vladarju naproti in obenem pozival občine in odličnike na slogo, ki naj bi jo dosegli tudi s tem, da bi papež Henrika VII. okronal za rimsko-katoliškega cesarja. Toda papež Klement V. je omahoval, sprte stranke pa so vztrajale pri svojem. Z nepričakovano smrtjo Henrika VII. l. 1313 je ta načrt propadel. V času poskusov pomiritve in poslabšanih obetov na uspeh, je Dante napisal politično razpravo »De Monarchia«. V spisu dokazuje, da lahko le cesarska oblast združi številne dežele in ljudstva in obenem zagotovi red.

V Firencah je bila v tistem času amnestija in Dante bi se bil lahko vrnil, če bi se tam javno pokesal za svoje »grehe«. Na tako ponižanje pa ni hotel pristati. Firenze so ponovno potrdile njegovo smrtno obsodbo in obsodile na smrt celo njegove sinove. Zdaj, ko so propadli vsi upi na vrnitev, se je ves posvetil nadaljevanju pisanja svojega največjega dela, ki ga je bil zasnoval že pred leti, — »Božanske komedije«.

Dante je umrl v pregnanstvu, v Raveni, med 13. in 14. septembrom leta 1321. Tam je še danes grob velikega pesnika.

V prvih letih po smrti Beatrice je Dante verjetno predelal francosko ljudsko pripovedko »Roman de la Rose«, ki jo poznamo pod imenom »Il Fiore«.

Iz obdobja med 1304 in 1307 sta Dantejevi deli »De vulgari eloquentia« in »Convivio«. V obeh delih se Dante poteguje za ljudski jezik (il volgare), ki naj bi se, prečiščen, dvignil na raven književnega jezika.

Dantejeve pesmi, ki so jih našli raztresene v raznih rokopisih, poznamo danes pod imenom »Canzoniere« ali »Rime«. Vanje je vključena tudi manjša zbirka pesmi »Rime pietrose«, ki se razlikujejo od vseh ostalih po svoji ostrini in trdoti.

Med pomembna Dantejeva dela štejemo tudi nekatera njegova ohranjena pisma. Običajno jih objavljajo pod naslovom »Epistolae«. Posebnost pa so tudi njegove »Eclogae«, pisma v verzih, ki sta si jih izmenjavala on in znameniti humanist Joannes De Virgilio. Ob koncu svojega življenja je Dante napisal še razpravo »Quaestio de aqua et terra«.

Veliko slavo je prinesel Danteju šele čas po njegovi smrti. Ko v Italiji še ni bilo tiskarn, so njegova dela prepisovali povesod, kjer je bilo kaj izobražencev. Tako so nastali številni prepisi »Božanske komedije«. Vseh je nad 500. Najstarejši je iz Piacenze (Codice Landiano) z letnico 1336. Prvi je podrobno popisoval te rokopise Paul Colomb De Batines, toda svojega dela ni dokončal. (2)

Izvirni rokopis »Božanske komedije« se ni ohranil. Prva tiskana izdaja »Božanske komedije« je iz leta 1477, prva ilustrirana izdaja pa tista, ki jo je opremil in tiskal Dubrovčan Dobrić Dobričević (Boninus

(1) Dante Alighieri, Tutte le opere, Firenze, G. Barbera 1954, str. 207—208.

(2) Flora Francesco: Storia della letteratura italiana. Milano, Mondadori, 1961. Vol. I., str. 130

de Boninis) leta 1487 v Brescii. Za enega od prepisov (16. stoletje) je izdelal miniaturo znameniti hrvaški slikar Julij Klović. Ta prepis »Božanske komedije« hranijo v Vatikanu. Oba podatka krepko potrjujeta, da je Dantejevo ime povezano tudi s kulturno zgodovino Jugoslovanov.

»Božanska komedija« je že zelo zgodaj prodrla v široki svet. Kot prvi so jo prevajali Španci in za njimi številni drugi narodi. Skoraj ni več kulturnega naroda, ki ne bi imel prevoda »Božanske komedije«. Do danes poznamo 235 prevodov v razne jezike. Več kot 60 različnih prevodov imajo Nemci, 47 Francozi, 22 Španci, 10 Rusi in 7 jih je v latinščini. Do leta 1964 je doživela v Italiji »Božanska komedija« 435 izdaj. (3)

V zvezi z Dantejem in njegovimi deli se je razvil poseben študij: dantologija. S to vedo se ukvarjajo danes številni učenjaki.

Zakaj je Dante tako priljubljen, zakaj so njegova dela predmet tako intenzivnega raziskovanja?

Dante je slaven najprej kot pesnik. S svojo umetniško pesniško silo je ta veliki Florentinec premagal srednjeveški mrak. Prištevamo ga k velikim vzorom tako lirske kot epske poezije.

Dantejeva »Božanska komedija« je s svojo problematiko srednjega veka »enciklopedija tedanjega znanja« (4). Kot taka pomeni dober in zanesljiv vir za študij zgodovine.

Dante se odlikuje po svojih visokih moralnih vrlinah. V svoji »Božanski komediji« ostro obsoja grešnike in povečuje ljudi dobrih dejanj.

Dantejeva »Divina Commedia« pa je za Italijane nekak jezikovni zakonik. Z njo in ostalimi deli je Dante veliko doprinesel k izoblikovanju italijanskega književnega jezika.

DANTOLOGIJA V ITALIJI

Dante je eden od tistih velikih pesnikov, ki mu Italijani posvečajo največ pozornosti. To pa je razumljivo, saj pomenita Dantejeva »Božanska komedija« in »Novo življenje« vrhunsko poezijo. Dela velikega Florentinca pa so obenem važen dokument časa. Zaradi tega jih proučujejo tudi zgodovinarji.

Dantejev sodobnik Giovanni Boccaccio je prvi opisal pesnikovo življenje v spisu »Trattatello in laude di Dante«. V XV. stoletju so o Danteju obširno pisali: Leonardo Bruni (Aretino), Giannozzo Manetti, Cristoforo Landino in Gianmaria Filelfo. Slednja dva sta tudi komentirala »Božansko komedijo«. V naslednjem stoletju so bila z Dantejem tesno povezana imena: Pietro Bembo, Gianbattista Gelli, Alessandro Vellutello, Bernardino Daniello, Ludovico Castelvetro in Benedetto Varchi. Vsi navedeni so veliko doprinesli, da so začeli izobraženci vedno bolj posegati po Dantejevih delih. V XVII. stoletju je v italijanski književnosti prevladal formalizem. Med nekaterimi književniki je prišlo do ostre polemike

(3) Almanacco dei Bibliotecari Italiani, Roma, Palombi 1965, str. 68 in 72

(4) Legiša Lino-Gspan Alfonz: Zgodovina slovenske književnosti, Ljubljana, SM 1956, I. del, str. 147

o Danteju in so na njegov račun padale celo negativne ocene (Frugoni in drugi). Dante je začasno stopil v ozadje. Gianbattista Vico (1668—1744) je v svojem delu »Scienza nuova« Danteja tako rekoč na novo odkril. Jasno je prikazal njegovo veličino. Zanimanje za Danteja je poslej vedno bolj naraščalo.

K popularizaciji Danteja so veliko doprinesli italijanski književniki: Ugo Foscolo, Niccolò Tommaseo, Giosuè Carducci in Giovanni Pascoli. Novo obdobje v študiju Danteja pa se začenja s Francescom De Sanctisom (1817—1883), ki je velikega pesnika kot prvi kritično obdelal in hkrati obračunal z romantičnimi navneži. V drugi polovici minulega stoletja, ko se je jela krepiti gospodarska moč tedaj že združene Italije in je tudi znanost pokazala lep napredek, so se začeli zanimati za Danteja vsi pomembnejši italijanski literarni kritiki, jezikoslovci in zgodovinarji. Tako se je izoblikoval poseben študij o Danteju, dantologija. Dantologi so se najprej opredelili za zgodovinski način tolmačenja Dantejevih del. To strujo poznamo pod imenom »zgodovinska šola«. V njej se je zbralo mnogo znamenitih dantologov, kot so: A. D'Ancona, G. Carducci, I. Del Lungo, F. D'Ovidio, Nicola Zingarelli in še drugi. Michele Barbi je takole obeležil njihovo raziskovalno metodo: »Zbrati dokumente o Dantejevem življenju; temeljito proučiti rokopise njegovih del, da bi lahko določili njihov najbolj pristen tekst; proučevati zgodovino in znanost tistega (Dantejevega) časa, da bi lahko razumeli pesnikovo mišljenje in čustvovanje; publicirati stare razlage »Commedie«, da bi ugotovitve sodobnikov lahko jemali kot temelj ali vodilo za nova raziskovanja.« (1) Prav v tistem času se je izoblikovala tudi alegoristična (spiritualistična) smer (L. Valli, L. Pietrobono, G. Pascoli itd.), ki je računala, da bo v tajinstvenosti Dantejevega jezika odkrila ključ za boljše razumevanje velikega pesnika. Ta struja ni imela veliko pristašev.

Za De Sanctisom pomeni važno prelomnico v dantologiji filozof Benedetto Croce. S svojimi razpravami o Danteju je šel z izjemo De Sanctisa, ki ga je upošteval, enostavno mimo vseh ugotovitev dotedanjih dantologov. Smer, ki ji je postavil temelje, bi lahko imenovali idealistično-pozitivistično smer. Croce je uveljavil načelo, da je treba na »Božansko komedijo« gledati kot na umetniško in idejno celoto. Znameniti dantolog F. Torraca je raziskovalno metodo te in obenem svoje smeri označil takole: »Prodreti v zadnji kotic Dantejeve duševnosti in motriti, kako vznikajo, se oblikujejo in na različne načine izražajo tiste koncepcije, ki jim končno njegova (Dantejeva) močna domiselnost posreduje toploto, gibanje, barvo, obeležje resnice, realnost in življenje.«(2) Croceju je sledila dolga vrsta dantologov (A. Momigliano, M. Rossi, F. Flora, F. Torraca, E. G. Parodi, K. Vossler (Nemec), Cesareo, Biondolillo, Bertoni itd.). Crocejeva metoda pa je s svojo ozkostjo, to je z razglabljanjem predvsem v okviru »Commedie« same, vodila v začaran krog, v nekem pogledu celo k vračanju k staremu romantičnemu načelu »Dante spiegato con Dante«

(1) Giuseppe De Feo-Gennaro Savarese: *Antologia della critica dantesca*, Messina-Firenze 1964, str. 21.

(2) Aldo Vallone: *La critica dantesca contemporanea*, Pisa 1957, str. 49.

OPERE DEL DIVINO
POETA DANTE CON SVOI COMMENTI
RECORRECTIET CON OGNE DILIGENTIA NOVAMENTE IN
LITTERA CURSIVA IMPRESSE.

Il catalogo

*Sittis
in scripto.*

In Bibliotheca

S. Bernardini.

Naslovna stran »Divine Commedie« iz l. 1520 s komentarji C. Landina

(Dante razložen z Dantejem). Zaradi vrzeli, ki so tako nastale, so se začeli tudi sami croceanci deliti na manjše struje. To stanje v dantologiji je vplivalo spodbudno na rast novih smeri. Najpomembnejše so še: estetsko-stilistična smer (Malagoli, M. Fubini, Contini itd.), nova zgodovinska smer (Cian, V. Rossi, Ferretti, Cerulli, Tondelli, B. Nardi itd.) in filološka smer (G. Vandelli, G. Marigo, Busnelli, F. Maggini, V. Pernicone, N. Sapegno, Casella itd.).

Močno strujanje v krogih dantologov je bilo značilno predvsem za drugo polovico minulega in prva desetletja našega stoletja. Kaže, da bo novi čas prinesel pomiritev. Tudi v dantologiji bo končno zmagala pač le metoda, ki najbolj ustreza znanosti. Posebno važno mesto v italijanski književnosti zavzemajo komentatorji »Božanske komedije«. Naj omenimo v tej zvezi le najbolj znana imena: U. Foscolo, N. Tommaseo, G. A. Scartazzini, G. Vandelli, T. Casini, S. A. Barbi, F. Torraca, I. Del Lungo, C. Steiner, M. Porena, L. Pietrobono, S. Poletto, D. Provenzal, G. L. Passerini in C. Grabher. Vrsta pa je še dolga.

Kaj pa je danes z dantejevsko bibliografijo? Deli se že na veliko vej. Vzemimo le nekatere: Italijanske edicije »Božanske komedije«, Dantejeve biografije, prevode Dantejevih del na razne jezike, kritične razprave o Dantejevih delih itd. Naštevanja niti tu ne bi bilo zlepa konec. Med najbolj znamenite dantejevske bibliografe štejemo naslednje: F. Colomb de Batines, Scartazzini, Toynbee in Koch.

Kot že rečeno, Dante je v Italiji predmet zelo obsežnega raziskovanja. V tej zvezi je pomembna periodična publikacija »Studi danteschi«, nadaljevanje nekdanjega »Bullettino della Società dantesca« (1889—1921). Nekatere italijanske založbe (npr. Le Monnier v Firencah) izdajajo posebne zbirke, ki so posvečene Danteju. Popularizaciji in boljšemu razumevanju Danteja so namenjene tudi tako imenovane »lecturae Dantis«. Od teh so najbolj znane: *Lectura Dantis* (Casa di Dante, Rim), *Nuova lectura Dantis* (urednik: Chimenz, Rim) in *Lectura Dantis Siciliana* (Alcamo). Študij Danteja je močno razširjen tudi v Nemčiji, Angliji in ZDA. Dantološki kongresi (letos v Firencah) so prerasli okvir Italije.

Iz teh podatkov vidimo, da je dantologija živa veda, s katero so se zelo intenzivno ukvarjale domala vse generacije. Seveda je k temu Italija prispevala največ, kar je po svoje razumljivo, vendar pa je treba reči, da postaja Dantejeva obsežna umetnost z vsakim dnem bolj last vsega človeštva.

DANTE PRI SLOVENCIH

Takega pesnika, kot je Dante, je lahko rodila le dežela z bujno gospodarsko rastjo in močnim razmahom umetniške dejavnosti. Dante je bil sicer zagovornik krščanstva in videl v njem višek človeškega doumetja prirode, s svojo izredno pesniško močjo in moralnimi vrlinami, ki so narekemale, da je pisal o vsem, kar je občečloveškega, pa je kot prvi temeljito izstopil iz starega časa, šel celo preko renesanse in se približal duhu modernega človeka. Nič čudnega, če je imel v Italiji že takoj po smrti toliko oboževalcev.

V stoletjih, ki so daleč za nami, bi Danteja na Slovenskem lahko razumeli le nekateri zelo redki izobraženci. To pa je razumljivo, saj so bile socialnopolitične razmere pri nas precej drugačne od tistih v Italiji. Po drugi strani pa je zopet res, da dežele z razvitejšo kulturo vendarle niso bile tako daleč od nas. Nekaj ozemlja s slovenskim prebivalstvom so Benečani priključili svoji državi že v XIII. stoletju. Ta deželica ob morju (Koper—Piran) je postala torej pomembno stikališče dveh kultur. Italijanski literarni zgodovinar Baccio Ziliotto piše, da je Pietro Campenni de Tropea med leti 1393 in 1399 v Izoli dvakrat prepisoval Dantejevo *Divino Commedio*.¹ Od tega pa do tistega časa, ko je nastal pri nas ohranjeni rokopis s citati iz velikega Dantejevega dela, je minilo morda le pol stoletja.² Avtor rokopisa (v njem so tudi pridige s filozofsko vsebino!) je dobro poznal Dantejevo *Divino Commedio*, saj si je nekatere odlomke iz nje zapisoval kar po spominu. Tako beremo:

»Dantes contra istos curiosos:

Matto è chi spera che nostra razione
possa comprehendere la infinita via
che tiene una sustanza in tre persone.

State contenti humana gente al quia,
che se possibile fosse saper tucto,
mester non sarria parturir Maria.« (Vice, III, 34—39)

»Dante proti vedežem samim:

Nor je, kdor upa, da bi naša pamet
preiti mogla vso neskončno pot,
ki nad njo vlada substanca ena v treh osebah.

Dovolj vam bodi, rod človeški, da kaj je;
saj če bi mogli vse dojeti, ne bi
Marija bila dolžna, da rodi.« (St. Škerlj, NR, 1965, str. 232)

¹ Dante e la Venezia Giulia, 1948, str. 20—21

² Milko Kos, Srednjeveški rokopisi Slovenije, 1931, str. 117

Nič ne vemo, kje je rokopis nastal. V njem bi dantolog morda odkril še neznana pota Dantejeve »Divine Commedie« in morda sledove, ki vodijo na Jadran.

Za Danteja je vedel in o njem celo pisal Istran Flacius Illiricus-Matija Vlačič iz Labina.³ Doma je bil sicer iz mesteca pod beneško oblastjo, toda živel je v Nemčiji prav v času prvega razcveta slovenske knjige. Poznal je slovenske protestante. In vendar ne vemo prav nič o tem, da bi bil pri njih Dante pustil kakšne sledove. Zdi se, da so to peščico mož tako prevzeli drobni vsakdanji problemi, da skratka niso imeli časa za velikega italijanskega pesnika, pa čeprav so nekateri od njih (Trubar, Krelj itd.) prav dobro poznali italijanski jezik.

Večje zanimanje za Danteja je pri Slovencih lahko vzkliko le v času prosvetljenstva. Prav ta čas so se vrata slovenskih dežel nasproti Italiji na široko odprla. Avstrija je v letih 1738—1797 gospodarila v Lombardiji. Ko jo je izgubila, si je pa pridobila del ozemlja nekdanje Beneške republike. Na Slovenskem je prišlo do globokih sprememb. Močno je začela naraščati proizvodnja. Napoleonove vojne, ki so razširile po vsej Evropi ideje francoske meščanske revolucije, so razgibale tudi Slovence. Zdaj je vnovič stopilo v ospredje — in tokrat z vso silo — vprašanje slovenskega književnega jezika. Ljubljanski mecen in mentor, baron Žiga Zois, je s svojimi dobro zasnovanimi načrti mnogo doprinesel k dvigu slovenske književnosti. V njegovem krogu so se zbirali slovenski izobraženci: Vodnik, Linhart, Kopitar in drugi. Pri Zoisu se je izoblikoval slavistični krožek, ki nam je dal prvega slovenskega pesnika, prvega dramatika in prvega jezikoslovca. Zoisovemu krogu je bil italijanski jezik zelo domač. Sam Zois je bil rojen v Trstu in je imel tam sorodnike. Jernej Kopitar je moral kot Zoisov tajnik poznati ta jezik. Prav v tem krogu se je zanj navdušil Valentin Vodnik in pozneje ga je tudi poučeval na ljubljanski gimnaziji. Italijanščina je imela v Ljubljani veljavo. Italijansko stolico na gimnaziji so pogostoma imenovali tudi »stolico za italijanski jezik in literaturo«.⁴ Lahko si mislimo, da je Vodnik svojim dijakom, med katerimi je bil tudi Matija Čop, predaval tudi o Danteju. Čopovo prav posebno zanimanje za Danteja in italijansko književnost na splošno izvira verjetno prav iz tega časa. Jerneja Kopitarja je bržkone že sama služba silila, da se je seznanjal z italijanskim jezikom, najprej pri Zoisu in pozneje še na Dunaju, ko je opravljal cenzorske posle. Dobro je vedel, da se je Čop navduševal za Danteja in Petrarco, in prav tako, da je njuno pesniško obliko začel pri nas uvajati France Prešeren. Nič čudnega torej, če je imel Kopitar v svoji knjižnici Danteja, Petrarco in še dela drugih italijanskih književnikov.⁵

Iz tega časa je zanimiva epizoda v zvezi s pisateljem Janezom Ciglerjem, ki jo v našem tisku kot prvi omenja Anton Slodnjak.⁶ Cigler je namreč leta 1825 posodil zaprtim italijanskim karbonarjem na Ljub-

³ *Catalogus testium veritatis...*, Basilea 1556

⁴ France Kidrič, *Zgodovina slovenskega slovstva*, 1929, str. 395

⁵ Dante A., *Commedia*, 3 tomi, Padova 1727. Lederb., št. 307 v »Verzeichniss der in die Verlassenschaft des Herrn Bartholom. Kopitar... gehörigen Bücher und Handschriften«, itd., Dunaj 1845. Slov. knjiž. C 6711

⁶ Prešernovo življenje, Ljubljana 1964, str. 17

ljanskem gradu več knjig. Glavni bravec je bil neki Cigola. Stvar je prišla na dan, ko so pri njem napravili preiskavo. Upravnik kaznilnice je zatem napisal obširno poročilo »Deželnemu predsedstvu«, v katerem poroča, da so našli pri zapornikih tudi dela »nekaterih pesnikov, n. pr. Danteja, Fontaina itd.«. Vsa ta dela so zapornikom odvzeli in Ciglerju poslej prepovedali, da jih še posoja.⁷

Dante si je pri Slovencih začel utirati pot.

MATIJA ČOP, OBOZEVALEC DANTEJA

Matija Čop (1797—1835) je začel pri Slovencih prvi globlje proučevati Danteja. Novi časi so terjali, da so se začeli slovenski izobraženci vse pogosteje ozirati v Italijo. Ne samo to, nekateri so si začeli tam iskati tudi vzore. Matiji Čopu je bilo kot jezikoslovcu in literarnemu kritiku veliko na tem, da bi slovenski književnosti ustvarili trdne temelje. Svojemu prijatelju Francetu Prešernu je priporočal, naj bere Petrarco. Seznanil ga je tudi z Dantejem. Poznal je do podrobnosti vse, kar je bilo do njegovega časa dognanega o velikem italijanskem pesniku.⁸ Iz Čopovega lvovskega obdobja (1822—1827) so se ohranile njegove beležke, ki odkrivajo, da je bil glede Danteja res na tekočem. V poseben zvezek z naslovom »Dante« si je beležil, kaj so o italijanskem pesniku pisali: Fr. Schlegel, Fr. Schelling in pa Karel Witte, znani nemški dantolog in prevajalec »Divine Commedie«. Tudi iz seznama del Čopove knjižnice vidimo, da je bil poleg tedanjih italijanskih književnikov (Manzoni, Foscolo, Pindemonte, Tommaseo) v njej najmočnejše zastopan Dante. Imel je Dantejeva dela raznih založb in pa najboljše razprave o Danteju iz tistega časa, skupaj 30 del.

Matija Čop je priporočal bratu Janezu (1810—1846), naj prevaja iz Dantejeve Divine Commedie. Tako je nastal leta 1835 prevod epizode o grofu Ugolinu iz XXXIII. speva »Pekla«. Žal, ta prevod ni bil nikdar objavljen in ohranil se ni niti rokopis. Prav tako kot Matija, je tudi Janez dobro poznal italijanski jezik. Morda ga je brat pregovoril, da je šel študirat v Italijo. Prevajanje Danteja v letu 1835 pa pri nas ni bil osamljen pojav.

ZANIMANJE ZA DANTEJA RASTE

Istega leta kot Janez Čop se je lotil prevajanja odlomkov iz Divine Commedie tudi Stanko Vraz (1810—1851). V svojih graških letih je prevedel dva odlomka iz I. in XXXIII. speva in III. spev Dantejevega »Pekla«. Ta prevod pa je bil prvič objavljen l. 1922.⁹ Čemu ni Vraz sam objavil tega svojega prevoda? Na to bi bilo težko odgovoriti. Morda prevodu ni dovolj zaupal, morda je bil vmes ilirizem itd.

⁷ Iz listine »Hohes K. k. Landes Praesidium, 11. I. 1825«. 53/p, Arhiv. Pokr. sodišča v Ljubljani

⁸ Lino Legiša, Zgodovina slov. književnosti, 1959, II. del, str. 80

⁹ Nastavni vjesnik 1921/22, 1/2, str. 10—13

INFERNO.

D. Dobričević (B. de Boninis): Ilustracija iz »Divine Commedie«
(l. 1487)

France Prešeren je bil pri Slovencih prvi, ki je Danteja ovekovečil. Kdo ne pozna verzov iz »Glose«?

»... nam spričuje Alighieri,
kako sreča pevce vdarja ...«

Kdor je bral Prešerna, je zvedel za Danteja. In res, veliki Florentinec si je začel pri Slovencih vedno bolj utirati pot. Znano je, da so Danteja prebirali: Jožef Zemlja, Peter Hitzinger in pozneje Davorin Trstenjak ter Franc Maselj-Podlimbarski. Jernej Levičnik (1808—1885) pa je šel še dlje, saj je v neki svoji neobjavljeni pesnitvi, ki ima 9800 verzov, opisal pravo dantejevsko potovanje na oni svet.¹⁰ Taki in zelo skromni so bili torej pri nas začetki prevajanja Danteja.

Povsem novo obdobje za Danteja pri Slovencih pa pomeni Franc Zakrajšek (1835—1903), profesor slovenščine na nekdanji nemški realki v Gorici. Bil je dober poznavalec italijanskega jezika in celo furlanščine. Zelo posrečen je njegov prevod Prešernovega soneta »Življenje ječa ...« v furlansko narečje.¹¹ Nekaj časa je bil Zakrajšek eden najbolj marljivih sotrudnikov Janežičevega »Slovenskega glasnika«. V njem je leta 1866 objavil tehtno razpravo »Slovensko podnarečje na Primorskem«. Iz nekaterih njegovih prispevkov (Iskre, 1867) veje skorajda Dantejev duh. Prav tega leta je Zakrajšek objavil v goriški »Domovini« odlomek III. speva Dantejevega »Pekla«. Tako je prišel pri nas odlomek iz Divine Comedie prvič v tisk. Prav tako kot njegova prednika Janeza Čopa in Stanka Vraza, je tudi njega privlačevala epizoda o grofu Ugolinu. Zakrajšek je bil zelo razgledan. Iz njegove razprave »Slovensko podnarečje« zvedemo, da je zbral čez 400 narodnih pesmi z Goriškega. Anton Janežič je pisal o njem kot »priljubljenem pesniku«. Kot književnik in jezikoslovec bi zaslužil Zakrajšek več pozornosti!

Zanimivo je, da smo istega leta, ko je Zakrajšek objavil odlomek iz Divine Comedie, dobili še obširnejšo razpravo »Dante Alighieri in doba njegova«.¹² Kdo je »J. Primorski«? Način pisanja je podoben Zakrajškovega in o razpravi lahko rečemo še, da je temeljita. Gradivo si je njen avtor razdelil takole: Razmere v Italiji v XIII. in XIV. stoletju, Dantejevo življenje, Dantejevo delo, Divina Commedia. Tudi Primorskemu je zbujal pozornost grof Ugolino in je v tej zvezi napisal: »Ta prizor nam slika Dante v 33. spevu z mojstrskim peresom« (SG, 1867, str. 270). Velikega Florentinca ocenjuje takole: »Dante je v svojo komedijo veliko latinskih besed in stihov vzel in tako svoj pesniški jezik bogatil. Tudi iz italijanskih raznih narečij mu prilastuje mnogovrstne izraze. Smemo ga tedaj breze ugovora očeta in stvarnika ne le talijanske poezije, tem več talijanskega jezika v obče imenovati« (str. 318). Sestavek o Danteju pa zaključuje takole: »Tej razpravi dodajemo srčno željo, da bi naši pisatelji presadili kako cvetico talijanskega milega podnebja na slovenske slovstvene gredice« (str. 379).

¹⁰ Lino Legiša, Zgodovina slov. književnosti, 1959, II. del, str. 72

¹¹ Ljubljanski zvon, 1882, str. 769

¹² Slovenski glasnik 1867

V. Favorski: Ilustracija iz Dantejevega »Novega življenja«.
Moskva 1965

Čez sedem let se je zatem oglasil z razpravo o Danteju Franc Štifter (1864—1913) iz Solčave v mariborski »Zori« (1874). Tudi ta razprava je tehtna in pomeni za študij Danteja pri Slovencih lep korak naprej.

Kot prevajalec Danteja se je za Zakrajškom oglasil Jovan Vesel-Koseski (1798—1884). Najprej je objavil prevod petih spevov (1877) in zatem še Dantejev »Pekel« v celoti (1878). Težko je reči, od kod je prišla pobuda za takó zahtevno delo. Morda je k temu doprineslo njegovo bivanje v Trstu. Škoda le, da Koseski ni pesnik in da je njegov jezik tako spakedran. Prevod zaradi tega nima cene. Edina koristnost je bila nemara v tem (in Bleiweis mu je napisal uvod, s katerim je skušal Danteja predstaviti Slovincem!), da je povečal pri Slovencih zanimanje za Danteja.

Kot priložnostni prevajalec Danteja je vreden omembe Ivan Jurič (1868—1894). Za svojo razpravo »Goethejev Faust in Dantejeva Divina Commedia« (Rim. katolik, 1890) je prevedel 82 vrstic iz Divine Commedie, to je 32 vrstic manj kot Zakrajšek. Čeprav je Juričev prevod močno fragmentaren, pomeni nasproti Zakrajšku napredek. Zdi se, da se je veliko bolj potrudil, da bi se približal Danteju. Nadarjeni Jurič, doma iz goriških Brd, bi morda Danteja še jemal v roke, če ga smrt ne bi pokosila že v fantovskih letih. Ko je začel prevajati Danteja, je imel 22 let.

Leta 1900 smo dobili še novo razpravo o Danteju. Zdaj se je oglasil Rajko Perušek (1854—1917). Zanima ga, kako so Slovani zastopani v Dantejevi Divini Commedii (Ljub. zvon, 1900).

Z Juričem se je pri Slovencih zaključilo v zvezi s prevajanjem Danteja obdobje poskusov. Veliki Florentinec je moral še čakati, da ga bo vzel v roke pravi pesnik s širšim znanjem in trdno voljo.

NA PRELOMNICI

Prevajanju Koseskega in Juriča je sicer sledila praznina dvajsetih let, ko nismo dobili nobenega prevoda Dantejevih del, toda zato je bil prodor Jožeta Debeveca (1867—1938) toliko močnejši. V »Domu in svetu« (1910—1925) je objavil prevod celotne Divine Commedie in pozneje še del Dantejevega »Novega življenja«. Če pomislimo, kako so se mučili njegovi predhodniki, ki so prevajali le posamezne speve in fragmente, in upoštevamo nadalje, da je za razumevanje Danteja potrebno zares široko znanje, tedaj bomo tudi razumeli veličino in pomen njegovega dela. Debevec je svojemu prevodu tudi sam napisal obširne komentarje. Smatrati ga smemo torej za prvega slovenskega dantologa. Le škoda, da nismo dobili že kmalu po l. 1925, ko je Debevec končal svoje delo, Dantejeve Divine Commedie tudi v knjižni obliki. Tej vrzeli pa se ne smemo čuditi. Slovenci, številčno majhen narod, smo bili takrat razdeljeni na tri države in v vseh treh smo bili nacionalno in politično zastopavljeni. Prav takrat se je močno poslabšal položaj slovenske narodne manjšine pod Italijo.

Dante je pri Slovencih globlje prodril šele z Debevcem. Že leta 1912 so uvrstili njegov prevod odlomka iz »Pekla« v »Slovensko čitanko za četrti razred gimnazije« in pozneje, v stari Jugoslaviji, v enako čitanko

še nekoliko daljše odlomke. Tako je prišel Dante dejansko v učne načrte naših srednjih šol. Odlomke Debevčevih prevodov je objavljala tudi periodični tisk.

Za Debevcom sta Danteja prevajala tudi Oton Župančič in Aleš Ušeničnik. Tako smo dobili še tri nove prevode Dantejevih spevov iz Divine Commedie.

O prodoru Danteja pri Slovencih nam lepo govori leto 1921. Ves kulturni svet je tedaj proslavljala 600-letnico Dantejeve smrti. V to kulturno akcijo smo se dostojno vključili tudi mi Slovenci. Številni listi in revije so se tistega leta pri nas oglašali s članki o Danteju. Ta manifestacija pa je dosegla svoj višek z Dantejevim zbornikom, ki ga je uredil dr. Alojzij Res. Poleg slovenske je uredil tudi italijansko izdajo zbornika. Zbornik je pokazal, da smo Slovenci napredovali v prevajanju Danteja in pa v proučevanju dantejevskih problemov. Bil je velikega pomena za krepitev kulturnega sodelovanja med Slovenci in Italijani.

Dante je začel prodirati tudi v naše leposlovje. Po eno pesem so Danteju posvetili: France Bevk, Vojeslav Molè in Silvin Sardenko.

V letih, ki so sledila prvi svetovni vojni, smo se Slovenci še bolj seznanili z Dantejem. Toda po 1927-28. letu se je v tem pogledu položaj močno poslabšal. Na Primorskem so začeli fašisti zažigati slovenske knjige na grmadah prav tako, kot so to delali pri nas protireformatorji. To je bil prav gotovo eden od poglavitnih vzrokov, da je prišlo do precejšnjega zastoja v prevajanju iz italijanske književnosti sploh.

Položaj se je v tem pogledu nekoliko popravil šele leta 1940. Takrat sta se oglasila Alojz Gradnik s svojo »Italijansko liriko«, ki vsebuje tudi nekaj prevodov Dantejevih sonetov, in pa Stanko Leben s študijo »Problem Dantejeve Beatrice«. Tako se je končalo pri nas obdobje mrtvila tik pred narodnoosvobodilnim bojem.

MED VOJNO IN PO NJE!

Narodnoosvobodilna vojna je Slovence ostro razdelila na dva tabora: na sile revolucije in sile protirevolucije. Tu se nekako vsiljuje vprašanje: Čigav je Dante? Kdo sme v njem iskati vzore? Kaj pomeni Dante za človeštvo? Na vsa ta vprašanja smo dobili že veliko odgovorov, dobrih in slabih. Poznamo tudi primere, da so nekatere stranke svoj »boj« povezovale z imenom Danteja. Bilo je to jalovo početje. Dante pripada vsemu naprednemu človeštvu!

Med narodnoosvobodilnim bojem se je lotil Danteja Tine Debeljak, ki ga vežejo idejne in sorodniške vezi na Debevca. Tih je začel prevajati, ko so začeli odmevati prvi partizanski strelji po naših gozdovih. Prvim svojim prevodom je priključil obširno razlago o strukturi Dantejeve Divine Commedie in s tem povedal marsikaj, česar Slovenci še niso vedeli, toda ta čas vendarle ni bil kaj preveč ugoden za Danteja. Vsaka stvar o pravem času in na pravo mesto! Narodnoosvobodilni boj je mobiliziral naprednega Slovenca do njegovega najtanjšega živca. Poezija, ki jo je potreboval ta boj na življenje in smrt, je bila predvsem poezija Kajuha in Bora. Boj proti okupatorju je zahteval poezijo, ki naj

bi v borcu krepila srd proti okupatorju in tako po svoje prispevala k novim in novim zmagam.

Slovenski revolucionarni pesnik pa se je moral vendarle spomniti na Danteja. Ker je bil široko razgledan, si je v težkih trenutkih klical v spomin epizode iz njegove Divine Commedie. V svoji pesmi »Peklo — Lasciate ogni speranza . . . Dante« je napisal Mile Klopčič tudi tole:¹³

In šla sva dalje v kolobar naslednji,
»Tu so, ki jim bila je naložena
najtrša kazen. Bili so je vredni . . .
svojat le-teh, ki tu so izgubljeni,
teh IZDAJALCEV SVOJĚ DŌMOVINE!«

Se dolgo let po vojni je bila za našo poezijo značilna tematika narodnoosvobodilne vojne, toda čez dobro desetletje se je začela posvečati predvsem problemom novega časa in sploh problemom, ki so v družbi večno živi. Zanimanje za Danteja je vnovič zaživelo. S prevodi Danteja sta se zdaj kot prva oglasila Ciril Zlobec in Alojz Gradnik. Precejšnje odmeve je imel Gradnikov prevod »Pekla« (1959). Prvič smo ga zdaj dobili v knjižni obliki skupaj s sestavkom »Kratka vsebina drugega in tretjega dela Božanske komedije«, ki pomeni lepo napotilo za bravca. Ugodno je bil sprejet tudi Zlobčev prevod Dantejevega »Novega življenja« (1956), ki mu je napisal obširen uvod Janko Kos. Kot posebno lep uspeh pa moramo vzeti Gradnikovo izdajo Dantejevih »Vic«, ki se že po svoji opremi močno razlikuje od »Pekla«. Temu prevodu je dodal obširne pripombe Niko Košir. S svojo temeljitostjo je brez dvoma omogočil, da bo Dante posej Slovincem še laže dostopen. V novejšem času se je prevajalcem Danteja pridružil še Andrej Capuder. Tako lahko rečemo, da je bila žetev zadnjih let na tem področju kar dobra.

Medtem je v emigraciji svoje prevajalsko delo nadaljeval Tine Debeljak. Njegova izdaja Dantejevega »Pekla« (Buenos Aires, 1959), ki vpada v isto leto kot Gradnikova, je brez dvoma na višini. Prevodu je sam prevajalec dodal zelo obsežno dokumentarno gradivo.

Poleg že navedenih temeljnih razprav o Danteju (Kos, Košir) naj omenimo še Alojza Rebulu z razpravo »Dante v slovenskih prevodih« (Ricerche slavistiche, 1960), Božidarja Borka z razpravo »Dante Alighieri« (Obzornik, 1960) in Stanka Skerlja z razpravo »Dante in Slovenci« (Naši razgledi, 1965).

Mnogo novega o Danteju nam je prineslo zlasti letošnje leto s proslavami in razstavami, posvečenimi 700-letnici Dantejevega rojstva. Goričan so ob Dantejevi razstavi svojega »Goriškega knjižničarja« z naslovom »Onorate l'altissimo poeta« v celoti posvetili Danteju.

Po vsem, kar smo že povedali, se nam vsiljuje misel, da nam o Danteju vendarle še marsikaj manjka. Poleg celotne knjižne izdaje Divine Commedie bi nam bil dobrodošel tudi izbor iz najpomembnejših Dantejevih del. Na ta način bi ga lahko še v popolnejši obliki predstavili zlasti naši šolski mladini. Morda bo letošnje Dantejevo leto prineslo pobudo tudi za tako koristno publikacijo.

¹³ Slovenski zbornik MCMXLV, str. 82—84

DANTE PRESSO GLI SLOVENI

Soltanto un paese di fiorente economia e pieno di fervore per l'arte, poteva dare un poeta come Dante. E pur vero che la mente e la coscienza di Dante sono eminentemente cristiane, perchè nella teologia cristiana egli vedeva la concezione più alta dell'universo, ma con la sua eccezionale forza espressiva poetica e le elevate qualità morali che lo spingevano a trattare nella sua opera di ogni più vasto interesse umano, per primo infranse i limiti del vecchio mondo, precorse lo stesso Rinascimento, e si accostò allo spirito dell'uomo moderno. Nulla di strano quindi, se Dante ebbe tanti ammiratori in Italia già poco tempo dopo la sua morte.

Nei secoli addietro, a noi ormai lontani, Dante avrebbe potuto esser compreso presso gli Sloveni soltanto da poche persone di elevata cultura. Ciò è comprensibile, perchè le condizioni sociali e politiche da noi erano allora notevolmente diverse da quelle esistenti in Italia. D'altro canto è anche vero però che paesi di elevata cultura non erano poi tanto lontani da noi. Una parte del territorio in cui viveva la popolazione slovena era stata incorporata nello stato veneziano fin dal XIII secolo. E questo piccolo territorio litoraneo (Capodistria—Pirano) divenne proprio un importante punto di contatto delle due culture. Lo storico letterario italiano Baccio Ziliotto scrive che Pietro Campenni de Tropea tra il 1393 e il 1399 a Isola trascrisse due volte la Divina Commedia di Dante.¹ Da quell'epoca e fino a quando si ebbe da noi il primo manoscritto in cui sono riportate citazioni della grande opera di Dante, trascorse forse soltanto mezzo secolo.² L'autore del manoscritto (che contiene prediche di contenuto filosofico) doveva conoscere molto bene la Divina Commedia, se ne riportava alcuni brani a memoria. Così leggiamo:

«Dantes contra istos curiosos:

Matto è chi spera che nostra razione
possa comprehender la infinita via
che tiene una sustanza in tre persone.

State contenti humana gente al quia,
che se possibile fosse saper tucto,
mester non sarria parturir Maria.» (Purgatorio, III, 34-39)

¹ Dante e la Venezia Giulia, 1948, pg. 20—21.

² Milko Kos: Srednjeveški rokopisi Slovenije 1931, pg. 117.

Nulla si sa ancora sul luogo di origine di questo manoscritto. Ai dantologi esso potrebbe dare indicazioni su vie ancora ignote della Divina Commedia e forse mettere in luce tracce che portano all'Adriatico.

All'istriano Flaccio Illirico (Flacius Illiricus — Matija Vlačić) di Albona Dante era noto, tanto che ne ebbe anche a scrivere.³ Nato in una cittadina soggetta ai Veneziani e vissuto in Germania proprio nel periodo della prima fioritura del libro sloveno, era in relazione con i protestanti sloveni. Tuttavia non ci è dato di rinvenir tracce dantesche nelle opere di questi riformatori. Si direbbe che preoccupazioni immediate assorbissero completamente quegli uomini, del resto non numerosi, e non concedessero loro il tempo di dedicarsi al grande poeta, sebbene alcuni di loro (Trubar, Krelj) conoscessero la lingua italiana.

Un interesse maggiore per Dante presso gli Sloveni poté fiorire appena durante l'Illuminismo. Fu allora che le porte delle regioni slovene verso l'Italia si spalancarono. L'Austria dominò in Lombardia dal 1738 al 1797. Quando la perdette si impossessò di una parte del territorio della tramontata Repubblica Veneta.

In Slovenia si verificarono profondi mutamenti. La produzione incominciò ad aumentare rapidamente. Le guerre napoleoniche che diffusero in tutta Europa le idee della rivoluzione della borghesia francese, scossero anche gli Sloveni. Si ripresentò alla ribalta — e questa volta in tutta la sua acutezza — il problema della lingua letteraria slovena. Il mecenate lubianese barone Ziga Zois, con la sua intelligente opera metodica, contribuì enormemente all'elevamento della letteratura slovena. Intorno a lui si raccoglievano gli intellettuali sloveni: Vodnik, Kopitar, Linhart ed altri. Presso Zois si formò un circolo di slavisti da cui uscirono il primo poeta sloveno, il primo drammaturgo e il primo linguista. Nella cerchia di Zois la lingua italiana era di casa. Lo stesso Zois era nato a Trieste e in questa città aveva i parenti. Jernej Kopitar doveva conoscere l'italiano dato che era il segretario dello Zois. E proprio in questa cerchia se ne entusiasmò anche Valentin Vodnik che più tardi insegnò italiano al ginnasio di Lubiana. La lingua italiana a Lubiana era tenuta in alta considerazione. Al ginnasio la cattedra d'italiano veniva spesso definita: «cattedra per la lingua e la letteratura italiana».⁴ È logico dedurre che Vodnik ai suoi allievi, tra i quali si trovava pure Matija Čop, tenesse lezioni anche su Dante.

Lo spiccato interesse di Čop per Dante e per la letteratura italiana in genere deriva probabilmente da questo periodo.

Jernej Kopitar fu probabilmente portato ad apprendere la lingua italiana da ragioni di lavoro perchè fu occupato prima presso Zois e in seguito a Vienna con mansioni di censore. Sapeva bene che Čop era entusiasta di Dante e di Petrarca e anche che le loro forme poetiche erano state introdotte da noi da France Prešeren.

Nulla di strano quindi che Kopitar avesse nella sua biblioteca opere di Dante, Petrarca e di altri letterati italiani.⁵

³ *Catalogus testium veritatis...*, Basilea 1556.

⁴ France Kidrič: *Zgodovina slovenskega slovstva*, 1929, pg. 395.

⁵ Dante A.: *Commedia*, 3 tomi, Padova 1727. Num. 307 in «Verzeichniss der in die Verlassenschaft des Herrn Bartholom. Kopitar... gehörigen Bücher und Handschriften ecc.», Vienna 1845.

È di questo periodo un interessante episodio legato allo scrittore Janez Cigler, riportato nella nostra stampa per la prima volta da Anton Slodnjak.⁶ Cigler infatti nel 1825 aveva prestato diversi libri ad alcuni carbonari italiani rinchiusi nel castello di Lubiana.

Il lettore più assiduo era un certo Cigola. Il fatto venne scoperto quando si fece una perquisizione tra le sue cose. Il direttore delle carceri ne scrisse in seguito un'ampia relazione alla «Direzione regionale» rilevando di aver trovato presso i detenuti anche opere di «alcuni poeti, ad es. di Dante, La Fontaine, ecc.»⁷

Le opere vennero sequestrate e al Cigler venne proibito di prestarne altre. Dante cominciava ad affermarsi presso gli Sloveni.

MATIJA ČOP, AMMIRATORE DI DANTE

Matija Čop (1797—1835) incominciò primo tra gli Sloveni ad addentrarsi nello studio di Dante. I tempi nuovi destavano negli intellettuali sloveni una sempre maggiore esigenza di volgersi verso l'Italia. Non solo: alcuni di loro incominciarono a cercare proprio in Italia i loro motivi ispiratori. A Matija Čop, come linguista e critico letterario, stava molto a cuore creare fondamenta più salde alla letteratura slovena. All'amico France Prešeren consigliò la lettura del Petrarca e gli fece conoscere anche Dante. Conosceva fino ai più minuti particolari gli studi sul grande poeta italiano pubblicati fino al suo tempo.⁸ Del periodo in cui Čop visse a Leopoli (1822—1827) si conservano degli appunti dai quali si può dedurre quanto fosse aggiornato su tutta la materia dantesca. In un apposito quaderno sotto il titolo «Dante» annotava quanto del poeta italiano avevano scritto F. Schlegel, F. Schelling e Karel Witte, il noto dantologo e traduttore tedesco della Divina Commedia. Anche dall'elenco delle opere della biblioteca di Čop si rileva che accanto agli scrittori italiani del tempo (Manzoni, Foscolo, Pindemonte, Tommaseo) il più rappresentato era Dante. Possedeva diverse edizioni delle opere dantesche e i più noti studi dell'epoca su Dante per complessive 30 opere.

Matija Čop raccomandava al fratello Janez (1810—1846) di tradurre brani della Divina Commedia. Così nel 1835 si ebbe la traduzione dell'episodio del conte Ugolino dal XXXIII canto dell'Inferno. Purtroppo la traduzione non fu mai stampata e neppure il manoscritto è stato conservato. Come Matija anche Janez conosceva bene la lingua italiana. Forse era stato il fratello a convincerlo di andare a studiare in Italia. Ma la traduzione di Dante del 1835 non rappresenta un tentativo isolato da noi.

CRESCE L'INTERESSE PER DANTE

Contemporaneamente a Janez Čop anche Stanko Vraz (1810—1851) si cimenta nella traduzione di passi della Divina Commedia. Negli anni in cui visse a Graz tradusse due squarci dal I e dal XXXIII canto

⁶ Prešernovo življenje, Ljubljana 1964, pg. 17.

⁷ Dal documento «Hohes K. k. Landes Praesidium, 11. I. 1825», 53/p, Archivio del Tribunale regionale, Ljubljana.

⁸ Lino Legiša: Zgodovina slov. književnosti, 1959, II., pg. 80.

e l'intero III canto dell'Inferno. Queste traduzioni videro la stampa per la prima volta nel 1922.⁹ Perché Vraz non curò la pubblicazione delle sue traduzioni? È difficile dirlo. Forse non era pienamente soddisfatto del suo lavoro o, forse, c'era di mezzo il movimento illirico od altro.

France Prešeren fu il primo a dare un posto perenne al nome di Dante nella poesia slovena. Nella notissima «Glossa» canta:

«nam spričuje Alighieri,
kako sreča pevce vdarja...»

(«ci fa fede l'Alighieri — come la fortuna sia avversa ai poeti...»).

E così leggendo Prešeren si veniva a conoscere Dante. E davvero il grande Fiorentino diventava sempre più di casa presso gli Sloveni. Si sa che Dante era letto da Jožef Zemlja, da Peter Hitzinger e, più tardi, da Davorin Trstenjak e da Franc Maselj-Podlimbarski. Jernej Levičnik (1808—1885) in un poema mai pubblicato di ben 9800 versi descrisse un viaggio dantesco nell'oltre tomba.¹⁰

Modesti, quindi, furono da noi gli inizi delle traduzioni di Dante.

Un periodo nuovo, per quanto riguarda Dante presso gli Sloveni, viene aperto da Franc Zakrajšek, professore sloveno alle scuole reali tedesche di Gorizia. Conosceva molto bene la lingua italiana e anche il friulano. Ne fa fede una ben riuscita traduzione in friulano del sonetto di Prešeren «Življenje ječa...».¹¹ Per qualche tempo Zakrajšek fu uno dei più attivi collaboratori del giornale «Slovenski glasnik» di Janežič. Nel 1866 vi pubblicò un approfondito studio sul «Sottodialetto sloveno del Litorale». Alcuni suoi scritti (Iskre, 1867) sono completamente permeati di uno spirito dantesco. Proprio quell'anno Zakrajšek pubblicò nel giornale «Domovina» di Gorizia una parte del III canto dell'Inferno. Ed è questo il primo brano della Divina Commedia che fu dato alle stampe da noi.

Come i suoi predecessori Janez Čop e Stanko Vraz, anch'egli rimase particolarmente impressionato dall'episodio del conte Ugolino. Zakrajšek era un uomo di vastissima cultura. Dal suo studio «Il sottodialetto sloveno» si apprende come avesse raccolto ben 400 canti popolari sloveni nel Goriziano. Anton Janežič scrivendo di lui lo definisce «poeta prediletto». Come scrittore e linguista è degno di una maggiore considerazione.

È interessante rilevare come nello stesso anno in cui Zakrajšek pubblicava il brano della Divina Commedia venisse alla luce un vasto studio di J. Primorski su «Dante Alighieri ed il suo tempo».¹² Chi fu J. Primorski? La sua forma espositiva è simile a quella di Zakrajšek e lo studio su Dante è molto profondo. L'autore ripartisce la materia come segue: «La situazione italiana nel XIII e XIV secolo; la vita di Dante; le opere di Dante; la Divina Commedia». Anche in Primorski c'è la preferenza per l'episodio del conte Ugolino. Lasciò scritto: «Questo episodio è trattato da Dante nel XXXIII canto con mano magistrale» (SG, 1867,

⁹ Nastavni vjesnik 1921/22, 1/2, pg. 10—13.

¹⁰ Lino Legiša: Zgodovina slov. književnosti, 1959, II., pg. 72.

¹¹ Una presòn la vita..., Ljubljanski zvon 1882, pg. 769.

¹² Slovenski glasnik, 1867.

pg. 270). Del grande Fiorentino lasciò scritto questo giudizio: «Dante nella sua Commedia si servì di molti termini e di versi latini arricchendo così il proprio linguaggio poetico. Inoltre fece proprie molteplici espressioni tratte da diversi dialetti italiani. Si può quindi considerare Dante senza alcuna riserva padre e creatore non soltanto della poesia italiana, ma anche della lingua italiana in generale» (pg. 318). Poi conclude: «In chiusa a questo saggio esprimiamo il sincero desiderio che anche i nostri scrittori possano trapiantare qualche fiore del dolce clima italiano nelle aiuole della letteratura slovena» (pg. 379).

Sette anni dopo, Franc Štifter di Solčava (1864—1913) pubblicava nella rivista «Zora» di Maribor (1874) un nuovo saggio su Dante. Si tratta di uno studio approfondito che segna un notevole progresso della dantologia presso gli Sloveni.

Dopo Zakrajšek affrontò la traduzione di Dante anche Jovan Vesel-Koseski (1798—1884). Prima pubblicò la traduzione di cinque canti (1877) e poi dell'Inferno completo (1878). È difficile stabilire quale fosse stata la spinta che indusse Koseski ad affrontare un'opera così impegnativa. È probabile che non sia estraneo un suo soggiorno a Trieste. È un vero peccato che il Koseski non fosse un vero poeta e che la sua lingua debba considerarsi alquanto «maccheronica», se così si può dire anche di un cattivo sloveno. Le sue traduzioni quindi sono prive di valore. Unico merito, forse, è quello di aver giovato a far crescere l'interesse per Dante tra gli Sloveni (Bleiweis scrisse la prefazione presentando Dante al lettore sloveno).

Degno di nota, sebbene traduttore saltuario di Dante, è Ivan Jurič (1868—1894). Per un suo studio su «Il 'Faust' di Goethe e la 'Divina Commedia' di Dante» (Rim. katolik, 1890) tradusse 82 versi della Divina Commedia, 32 meno di Zakrajšek. Si tratta di una traduzione frammentaria, ma costituisce ugualmente un progresso rispetto a quella di Zakrajšek. Vi si nota un maggior impegno e un più coscienzioso accostamento a Dante. Jurič, nativo del Collio nel Goriziano, era molto dotato e se la morte non lo avesse strappato in così giovane età, avrebbe certamente proseguito nella traduzione di Dante. Aveva iniziato a lavorare sulle traduzioni che aveva appena 22 anni.

Un nuovo saggio su Dante è del 1910. È dovuto a Rajko Perušek (1854—1917) che si occupa della ricerca dei riferimenti agli Slavi nella Divina Commedia (Ljub. zvon — 1900).

Con Jurič si conclude la fase dello studio parziale di Dante presso gli Sloveni. Il grande Fiorentino doveva attendere ancora alcuni anni, prima che un poeta vero, colto e di ferma volontà si accostasse alla sua opera per trasmetterla agli Sloveni.

LA SVOLTA

Dopo Koseski e Jurič per 22 anni non si tradusse nulla, ma in compenso la ripresa fu poderosa con Jože Debevec (1867—1938). In «Dom in svet» (1910—1925) egli pubblicò la traduzione integrale della Divina

Commedia e più tardi anche di una parte della «Vita nuova». Se si pensa al travaglio dei suoi predecessori, che affrontarono soltanto parzialmente l'opera, se si considera la preparazione che richiede la conoscenza di Dante, è ovvio concludere che l'opera di Debevec ha un valore inestimabile.

Egli corredò inoltre le sue traduzioni di ampi commenti. A ragione viene considerato il primo dantologo fra gli Sloveni. Fu un vero peccato che già nel 1925, ultimata la traduzione di Debevec, non uscisse un'edizione in volume dell'intera Divina Commedia. Non stupisca questa lacuna. Gli Sloveni, un popolo numericamente piccolo, vivevano allora divisi in tre diversi stati, soggetti, in tutti e tre, ad una sottomissione nazionale e politica. Ed inoltre, proprio in quegli anni, andava aggravandosi la posizione degli Sloveni che vivevano in Italia. La diffusione dell'opera di Dante fra gli Sloveni la si ebbe quindi soltanto con le traduzioni di Debevec. Nel 1912 alcuni episodi dell'*Inferno* vennero inseriti nell'antologia di letture slovene per la classe quarta dei ginnasi e in una nuova edizione, al tempo della vecchia Jugoslavia, nello stesso libro di scuola ne vennero aggiunti alcuni altri. Così Dante entrò nei programmi d'insegnamento delle scuole medie. Singoli brani delle traduzioni di Debevec furono in varie epoche riportati anche dai periodici sloveni.

Dopo Debevec tradussero Dante anche Oton Župančič e Aleš Ušeničnik. Così il patrimonio dantesco si arricchì presso gli Sloveni di altre due traduzioni di singoli canti della Divina Commedia.

Il 1921 costituisce una pietra di paragone per la divulgazione di Dante presso gli Sloveni. Si celebrava allora il sesto centenario della morte del poeta. Anche da noi le celebrazioni dantesche si svolsero ad un livello di notevole interesse. Giornali e riviste riportarono durante quell'anno vari saggi e studi su Dante. Le celebrazioni culminarono nella pubblicazione di un «almanacco» dantesco a cura del dottor Alojzij Res che fu redattore anche della versione italiana. L'opera costituiva un indice significativo del progresso conseguito nelle traduzioni e negli studi danteschi presso gli Sloveni. Fu anche di notevole importanza ai fini dell'approfondimento della collaborazione culturale tra Italiani e Sloveni.

Dante cominciò quindi a inserirsi anche nella nostra letteratura. Una poesia per ciascuno dedicarono a Dante France Bevk, Vojeslav Molè, Silvín Sardenko.

Gli anni dell'immediato primo dopoguerra furono fecondi per i nostri dantologi. Un grave peggioramento seguì gli anni 1927 e 1928. Nel Litorale i fascisti diedero alle fiamme cataste di libri sloveni con lo stesso accanimento dei controriformatori. Da qui una stasi presso gli Sloveni nelle traduzioni dalla letteratura italiana in generale.

Soltanto nel 1940 le cose migliorarono un po'. Fu Alojz Gradnik a farsi sentire allora con la sua «Italijanska lirika», che abbraccia anche la traduzione di alcuni sonetti di Dante, e poi Stanko Leben con il suo saggio «Il problema della Beatrice di Dante». Così, alla vigilia della guerra di liberazione, si conclude il periodo di ristagno.

DURANTE E DOPO LA GUERRA

La guerra di liberazione nazionale divise nettamente gli Sloveni in due campi avversi: da una parte le forze della rivoluzione e, dall'altra, quelle della controrivoluzione. Una domanda a questo punto sorge spontanea: da che parte sta Dante? Quale dei due campi può richiamarsi a Dante? Quale significato ha assunto Dante per l'umanità? Molte risposte sono state date a questi interrogativi, alcune buone, altre inaccettabili. Ci sono stati partiti che cercarono di identificare la loro «lotta» con gli ideali di Dante. Assurdità! Dante appartiene a tutta l'umanità progressiva!

Durante la lotta di liberazione si accostò a Dante anche Tine Debeljak, legato idealmente e per parentela a Debevec. Proprio quando incominciarono a echeggiare i primi colpi dei fucili partigiani, ritirato, egli prese a tradurre Dante. Le sue prime traduzioni furono corredate di ampie spiegazioni sulla struttura della Divina Commedia, e grazie al suo lavoro gli Sloveni appresero molte cose su Dante che non erano state precedentemente pubblicate. Ma i tempi non erano dei migliori per occuparsi di Dante. Ogni cosa al suo tempo e al suo posto! La lotta di liberazione aveva mobilitato gli Sloveni progressisti fino alle ultime energie. E la lotta allora aveva bisogno soprattutto della poesia di Kajuh e di Bor. La lotta contro l'occupatore per la vita o la morte esigeva un canto che animasse i combattenti alla lotta, alla vittoria.

Ma il poeta rivoluzionario sloveno doveva pur rievocare anche Dante. E poichè era un intelletto di vasti orizzonti, nei momenti difficili vedeva nella rievocazione della memoria episodi della Divina Commedia. Nella sua poesia «Pekel (Inferno) — Lasciate ogni speranza... Dante», Mile Klopčič scrisse:¹³

E discendemmo poi nel cerchio seguente:

«Qui si trovano coloro, ai quali è inflitta
la pena più cruda. E l'hanno meritata...

.....
Feccia di quelli che qui sono perduti,
i TRADITORI DELLA PROPRIA PATRIA!»

Ancora per diversi anni dopo la liberazione i temi dominanti della nostra poesia si ispirarono alla lotta di liberazione per riprendere, dopo un decennio circa, nuovamente i più vasti problemi dell'epoca nuova e i problemi sempre presenti in ogni società. E riprese vita nuovamente l'interesse per le opere di Dante. Presentarono fra i primi opere di Dante in traduzione Ciril Zlobec e Alojz Gradnik. Un'eco notevole ebbe la traduzione di Gradnik dell'Inferno (1959), che uscì per la prima volta raccolta in volume con una prefazione dal titolo «Breve contenuto della seconda e terza cantica della Divina Commedia», che è di grande giovamento al lettore. Con interesse venne accolta anche la traduzione della «Vita nuova» di Dante ad opera di Ciril Zlobec (1956) con un'ampia prefazione di Janko Kos. Particolare successo ebbe l'edizione di Gradnik del «Purgatorio»

¹³ Slovenski zbornik MCMXLV, pg. 82—84.

presentata in una veste tipografica ancor migliore di quella dell'Inferno. La traduzione è corredata di numerose annotazioni esplicative di Niko Košir. Con la sua profonda conoscenza della materia ha giovato molto a rendere Dante più accessibile agli Sloveni.

Negli ultimi tempi ai traduttori di Dante si è aggiunto anche Andrej Capuder. Si può quindi affermare che nel campo della dantologia presso gli Sloveni la messe degli ultimi anni è stata copiosa.

Intanto, tra gli emigrati, continua a tradurre anche Tine Debeljak. La sua edizione dell'Inferno dantesco (Buenos Aires, 1959) uscita lo stesso anno di quella di Gradnik, è opera di notevole valore. L'autore stesso ha aggiunto alla traduzione una abbondante documentazione.

Accanto agli studi fondamentali su Dante che abbiamo già menzionato (Kos, Košir) dobbiamo accennare anche a Alojz Rebula con il saggio «Dante nelle traduzioni slovene» (Ricerche slavistiche, 1960), a Božidar Borko con lo studio «Dante Alighieri» (Obzornik, 1960), a Stanko Skerlj con «Dante e gli Sloveni» (Naši razgledi, 1965).

Molte altre cose nuove intorno a Dante sono venute alla luce proprio quest'anno in occasione delle celebrazioni del settimo centenario della sua nascita. I goriziani, in occasione di una loro mostra dantesca, hanno dedicato un numero completo del loro «Goriški knjižničar» (Il bibliotecario goriziano) a Dante intitolandolo «Onorate l'altissimo poeta».

Dopo quanto abbiamo esposto rimaniamo ad ogni modo profondamente convinti che molto ancora ci manca su Dante. Accanto all'edizione completa della Divina Commedia sarebbe benvenuta una raccolta delle altre opere principali di Dante. Solo così lo si potrebbe presentare in modo più completo specialmente alla gioventù studentesca. Forse quest'anno celebrativo di Dante stimolerà iniziative di tal genere e potremo avere presto pubblicazioni che contribuiscano a colmare questa lacuna.

DANTE V SLOVENSKI KNJIŽEVNOSTI
BIBLIOGRAFSKI PREGLED

I. PREVODI

- 1—4 [ZAKRAJSEK FRAN] FR. ZAKRAJSKI. Odlomek iz III. speva Dante-ovega »Pekla«. Domovina 1/1867, 43, str. 178.
- Grof Ugolino. Iz Dantejevega »Pekla«. Lira in cvetje, Trst 1885, str. 61—64.
 - Odlomek iz III. speva Dante-ovega »Pekla«. Staničev vestnik [2] 1927, 5, str. 3—4.
 - [Pekel, III, 1—42; XXXIII, 1—21, 37—78.] Branko Marušič: Divina Commedia v slovenščini. Prevodi Frana Zakrajška. Goriški knjižničar 2/1964, 3/4, str. 27—33.
- 5—6 BOGOSLAV. III. spev. Dante pred peklenskimi vrati. [Odlomek.] Domače vaje 3/1870/71, 32, str. 249—50; 36, str. 257—58; 37, str. 265—66.
- IV. spev [»Pekla«] »Divine Commedie«. [Odlomek.] Domače vaje 3/1870/71, 35, str. 273—74; 36, str. 281—82; 37, 289—90.
- 7—8 [VESEL] JOVAN-KOSESKI. Nebeške komedije (Divina Commedia) Dante Alighieri-a prvi oddelek: Paklo, po originalu poslovenil. — [Vsebuje: I., II., III., IV. in XXXIV. spev.] LMS za leto 1877, str. 233—250.
- Nebeške komedije (Divina Commedia) Dante Alighierija I. oddelek: Paklo, po originalu poslovenil. — LMS za leto 1878, str. 77—186.
- 9—10 [UŠENIČNIK ALEŠ] SLAVIN. Epizode iz Dantejeve trilogije. Domače vaje 17/1886/87, 16, str. 189—92.
- Divina Commedia. Zadnji spev »Raja«. Č 8/1914, 6, str. 478—85.
- 11 JURIČ IVAN. [Pekel, IX, 61—63. Vice, V, 14—15; VI, 70—75, 76—78, 139—151; XVI, 75—78, 82—83, 85—96; XXX, 19—21, 39, 130—32, 136—38. Raj, V, 73—81; XVII, 58—60; XXXI, 79—90; XXXIII, 106—108.] Goethe-jev »Faust« in Dantejeva »Divina Commedia«. RK 2/1890, 2, str. 168—78.
- 12—20 DEBEVEC JOZE. LA DIVINA COMMEDIA. DS 23/1910-38/1925. [Pekel, I—XXIV, 23/1910; XXV—XXXIV, 24/1911. Vice, I—X, 28/1915; XI—XIV, 29/1916; XV—XIX, 30/1917; XX—XXIV, 31/1918; XXV—XXIX, 32/1919; XXX—XXXIII, 33/1920. Raj, I—IV, 34/1921; V—IX, 35/1922; X—XVIII, 36/1923; XIX—XXIV, 37/1924; XXV—XXXIII, 38/1925.]

- La Divina Commedia. 33. spev »Raja«. M 2/1921, 17/18, str. 270—72.
 - Dantejeva jama. [Odlomek iz XXVII. speva »Vic«.] M 2/1921, 17/18, str. 274.
 - Dante Italiji. [Odlomek iz IV. speva »Vic«.] M 2/1921, 17/18, str. 274.
 - Dantejeva prikazen sv. Križa. [Odlomek iz XIV. speva »Raja«.] Glasnik S. J. 24/1925, 3, str. 46.
 - Mati deviška. [Odlomek iz XXXIII. speva »Raja«.] Vera in življenje 5/1932, 12, str. 1.
 - Peklenski brodnik. [Odlomek iz III. speva »Pekla«.] Naša zvezda 6/1936, 1, str. 1.
 - Vita nuova. Novo življenje. DS 50/1937/38, 5, str. 238—42; 6, str. 281—89.
 - Pot v raj. [Odlomki iz I., II. in III. speva »Raja«.] S 46/1938, 251a, str. 9.
- 21—25 ŽUPANČNČ OTON. Divina Commedia. Pekla prvi spev. Sn 12/1914, 7, str. 193—94.
- Pekla peti spev. Dante 1321 — 1921. Ljubljana 1921, str. 87—92.
 - Canto V dell'Inferno. [Izvirno besedilo in slovenski prevod.] Dante, Gorizia 1923, str. 76—85.
 - [Vice, I, 1—6.] Zbrano delo III., Ljubljana 1959, str. 285.
 - Božanska komedija. Pekel. Francesca da Rimini. Svetovna književnost I., Ljubljana 1962, str. 178—80.
- 26—27 [VRAZ STANKO] J. Cerovčan. Pot v pekel. [III. spev »Pekla«.] Nastavni vjesnik, 30. knj. 1921/22, sv. 1/2, str. 10—13.
- Talijanske. DIVINA COMMEDIA. I. [Odlomek iz »Pekla«, III. [Celoten spev iz »Pekla«, XXXIII. [Odlomek iz »Pekla«.] Slovenska djela II., Zagreb 1952, str. 36—42.
- 28—34 GRADNIK ALOJZ. [11 sonetov iz Dantejeve pesniške zbirke »Rime«: Hotel bi Guido..., Tako miló in blago..., Vse zale in po vrsti..., Tako me mami luč..., Ker mi srcé je ranil..., O sladke pesmi..., Preklinjam dan..., Nikjer na lesu..., Kdo gledal kdaj bo..., Če bi ne bil mi ta pogled... in Besede moje ve...] Italijanska lirika, Ljubljana 1940, str. 16—26.
- Molitev sv. Bernarda. Iz »Božanske komedije«. Raj XXXIII, 1 do 40. F. W. Faber: Duhovna rast krščanskega človeka, Ljubljana 1943, str. 617—18.
 - Pekel. I. spev. Bori 1/1955, 5/6, str. 242—45.
 - PEKEL. (Uredil Niko Košir.) Ljubljana, Mladinska knjiga 1959. 271 + (I) str. + 7 pril. 8°. (Knjižnica Kondor 26).
 - Božanska komedija. Pekel. Vrata Pekla. Svetovna književnost I., Ljubljana 1962, str. 175—76.
 - Božanska komedija. Pekel. Grof Ugolino. Svetovna književnost I., Ljubljana 1962, str. 180—82.
 - VICE. (Uredil in opombe napisal Niko Košir.) V Ljubljani, Cankarjeva založba 1965. 296 + (I) str. + 1 pril. 8°.

- 35—42 **DEBELJAK TINE.** Na dnu Dantejevega Pekla Božanske komedije I. dela XXXII., XXXIII., XXXIV. spev. Prepesnil in uvod napisal. — Ilustracije Gustav Doré. Slovenčev koledar za leto 1942, str. 125—39.
- **NA DNU DANTEJEVEGA PEKLA** Božanske komedije I. del XXXII. do XXXIV. spev. (:Ponatis iz Slovenčevega koledarja:). Ljubljana 1941. (16) str. 4°.
 - Dantejevega Pekla tretji spev. DS 55/1943, 1, str. 40—43.
 - Dantejevega Pekla trinajsti spev. DS 55/1943, 2, str. 45—49.
 - Pekla peti spev. Meddobje 3/1956/57, str. 256—60.
 - Prvi spev Vic. Meddobje 5/1959, str. 144—48.
 - **BOŽANSKA KOMEDIJA.** Pekel. (Prepesnil, uvod in razlago sestavil. Oprema in lesorezi: Bara Remec.) Buenos Aires, (Slovenska kulturna akcija 1959). LXII + 171 + CXIX + (III) str. + 1 pril. 8°.
 - [Prevod odlomka iz »Rime pietrose«, LXIV, 76—84.] Božanska komedija. Pekel. Buenos Aires 1959, str. XXV.
- 43—50 **ZLOBEC CIRIL.** Vita nuova. Nekaj odlomkov, ki naj bi dali idejo o celotnem delu. Beseda 3/1954, 4/5, str. 244—49.
- Tretji spev Pekla. Beseda 4/1955, 8, str. 521—25.
 - Božanska komedija. Prvi spev. GSM 1/1955, 5/6, str. 125—28.
 - Iz »Vite nove«. NSd 3/1955, 3, str. 229—37.
 - Vi, ki za pota Amorja veste ... Knj 3/1955, 6, str. 269.
 - **NOVO ŽIVLJENJE.** Uvod [napisal] Janko Kos. Ljubljana, Cankarjeva založba 1956. 110 + (II) str. 8°.
 - Novo življenje. Odlomki. Svetovna književnost I., Ljubljana 1962, str. 173—75.
 - Božanska komedija. Pekel. Haronov brod. Svetovna književnost I., Ljubljana 1962, str. 176—77.
- 51 **CAPUDER ANDREJ.** Iz Dantejeve Božanske komedije. Pekel: 3. spev, Vice: 1. spev, Raj: 27. spev. Problemi 3/1965, 36, str. 161—76.

II. O DANTEJU

1. Knjige in zborniki

- 52 **BLEIWEIS JANEZ:** Predgovor [k prevodu »Pekla« J. Vesela-Koseškega.] LMS za leto 1877, str. 233—34.
- 53 **RUTAR SIMON:** Zgodovina Tolminskega, Gorica 1882, str. 32, 82, 225—26.
- 54 **ASKERC ANTON:** Scoglio di Dante. [Pesem.] Jadranski biseri, Ljubljana 1908, str. 116—119.
- 55 **DANTE.** 1321—1921. Izdal in uredil dr. Alojzij Res. (Ob šeststoletnici smrti velikega genija.) [Ovojnice in naslovno stran izdelal Tone Kralj.] Ljubljana, Žal. Kleinmayr-Bamberg (t. M. Jasper na Dunaju) 1921. X + 303 str. + 11 pril. 8°.

Res Alojzij: Ob šeststoletnici. — Salvemini Gaetano: Dante in politične borbe za njegove dobe. — Gallarati-Scotti Tommaso: Novo življenje. — Mazzoni Guido: »Dolce stil nuovo«. — Parodi E. G.: La Divina Commedia — poem osebne svobode. — Croce Benedetto: Značaj in enotnost Dantejeve poezije. — Ušeničnik Aleš: Dante in filozofija. — Debevec Jože: Dante v slovanskih prevodih. — Zupančič Oton: Pekla peti spev. — Puntar Josip: Dante in problem Prešernove »Nove pisarije«. — Molè Vojeslav: Dante in poljska romantika. — Kos Milko: Dantejevi sledovi med Jugoslovani. — Rossi Vittorio: Dante, pesnik naroda in človeštva. — Stelè Francè: Opombe k umetniškim prilogam. Res Alojzij: Malo bibliografije. — Dodatek.

- 56 DANTE. Raccolta di studi a cura di Alojzij Res. (Per il secentenario della morte di Dante 1321—1921.) Gorizia, Giov. Paternolli Editore 1921. (Finito a stampare 1923.) IX + 183 + (IV) str. + 11 pril. [Ovojno in nasl. stran: Tone Kralj, ilustr.: Izidor Rački.] 8°.

Res Alojzij: Nel secentenario. — Salvemini Gaetano: Dante e le lotte politiche del suo tempo. — Mazzoni Guido: »Dolce stil nuovo«. — Gallarati-Scotti Tommaso: »Vita nuova«. — Parodi E. G.: La Divina Commedia — poema della libertà dell'individuo e il canto XXVII del Purgatorio. — Ušeničnik Aleš: Dante e la filosofia. — Rossi Vittorio: Dante, poeta della nazione e dell'umanità. — Zupančič Oton: Canto V dell'Inferno. — Puntar Josip: Dante e Prešeren. — Molè Vojeslav: Dante e romantici polacchi. — Kos Milko: Le tracce di Dante fra gli Jugoslavi. — Debevec Jože: Dante nelle traduzioni slave. — Stelè Francè: Mirko Rački — illustratore di Dante.

- 57 CALVI BARTOLOMEO: Il canto V dell'Inferno nelle versioni slovene. Torino, SEI (1932). 102 str.
- 58 ROB IVAN: Pekel ali sprehod po rovih kemičnega inštituta. Izbrano delo, Maribor 1965, str. 127—132.
- 59 USENICNIK ALEŠ: Dante in filozofija. Izbrani spisi, III., Ljubljana 1940, str. 90—103.
- 60 LEBEN STANKO: **PROBLEM DANTEJEVE BEATRICE**. Uvod v monografijo o Beatrici kot pesniškem liku. Ljubljana, Modra ptica 1940. 103 str. 8°.
- 61—62 BORKO B[OŽIDAR]: Uvod [v »Italijansko liriko« A. Gradnika.] Ljubljana 1940, str. V—XVI.
— Dante. [V zborniku]: Na razpotjih časa. Maribor 1962, str. 92—8.
- 63—64 KOS JANKO: Uvod [v prevod C. Zlobca: Novo življenje]. Ljubljana 1956, str. 5—23.
— Dolce stil nuovo. Religiozno-alegorični ep. Svetovna književnost, I., Ljubljana 1962, str. 360—61.
- 65 DEBELJAK TINE: Uvod in razlaga [k prevodu Pekla]. Buenos Aires 1959, str. VII—LXII.
- 66—67 KOSIR NIKO: Spremna beseda in opombe [k prevodu A. Gradnika: Pekel.] Ljubljana 1959, str. 201—69.
— Nekaj osnovnih podatkov o pesnikovem življenju in delu [ter] opombe [k prevodu A. Gradnika: Vice.] Ljubljana 1965, str. 180—296.

- 68 REBULA ALOJZ: La Divina Commedia nelle traduzioni slovene. Roma, Sansoni 1960, str. 199—252. 8°.
Iz: »Ricerche Slavistiche«, VIII.
- 69 SKERLJ STANKO-RAKAR ATILIJ: Pubblicazioni dantesche in lingua slovena. Firenze, L. S. Olschki edit. 1965., str. 314—18. 8°.
Iz: Dante nel mondo. Raccolta di studi promossa dall'Associazione Internazionale per gli Studi di Lingua e di Letteratura Italiana. A cura di Vittore Branca ed Ettore Caccia.

2. Časopisi in časniki

- 70 [HITZINGER PETER] PODLIPSKI: Beseda na »pretres slovenskih pesnikov«. [Se omenja Dante.] LC 2/1851, 13, str. 52.
- 71 KUK IVAN: Dantova jama. (:Povédka:.) SPj 4/1855, 2, str. 41—52.
- 72 PRIMORSKI J. [ZAKRAJSEK FRAN?]: Dante Alighieri in doba njegova. SG 10/1867, 16, str. 268—71; 18, str. 316—19; 21, str. 364—65; 22, str. 377—79.
- 73 BOGOSLAV: Dantevo življenje. Domače vaje 3/1870/71, 26, str. 202—05; 27, str. 210—13; 28, str. 219—22; 29, str. 230—32; 30, str. 237—40; 31, str. 244—47.
- 74 STIFTAR FRANC: Dante Alighieri. Životopisna črtica. Zora 3/1874, 14, str. 227—32.
- 75 JURIC IVAN: Goethe-jev »Faust« in Dantejeva »Divina Commedia«. Donesek v označitev naturalistične kristjanske poezije. RK 2/1890, 1, str. 53—62; 2, str. 168—78.
- 76 PERUSEK RAJKO: Nekaj mest v Dantejevi »Nebeški komediji«, ki se tičejo Slovanov. LZ 20/1900, 5, str. 313—22; 6, str. 264—71.
- 77 GRUDEN JOSIP: Ob Dantejevem spomeniku. DS 13/1900, 22, str. 695—99.
- 78—92 DEBEVEC JOŽE: Dantes poetische Werke. Neu übersetzt von Richard Zozmann. I.—III. Band: Die Göttliche Komödie. IV. Band: Das Neue Leben. Dantes letzte Tage. Eine Dichtung von Richard Zozmann. DS 23/1910, 3, str. 140—41.
- Dante Alighieri: La Divina Commedia. Uvod. DS 23/1910, 1, str. 36—38.
- »La Divina Commedia« pri Angležih in Francozih. DS 25/1912, 2, str. 79.
- Dante Alighieri: La Divina Commedia. [Uvod.] Drugi del: Vice. DS 28/1915, 1, str. 101—03.
- Iso Kršnjavi: Dante Alighieri. Božanstvena komedija. Treći dio: Raj. Zagreb 1915. Izd. Matica Hrvatska. DS 31/1918, 8, str. 102.
- Dantejev pomen. M 2/1921, 17/18, str. 266—68.
- Načrt uvoda k Divini Commedii. DS 34/1921, 10/12, str. 201—04.
- Kaj je Dante Italiji, človeštvu, katoličanstvu? S 49/1921, 208, str. 1—2.

- Dante kot pesnik. Ob 600-letnici njegove smrti. Č 16/1921/22, 1, str. 1—19.
 - Frančišek in Dante. Résumé. St. François d'Assise. Nova revija 2/1923, 2, str. 166—77.
 - Dante. Raccolta di studi a cura di Alojzij Res. Gorizia 1921. S 52/1924, 80, str. 5.
 - Dante. Ob 600-letnici smrti (1321—1921) velikega genija izdal in uredil dr. Alojzij Res. V Ljubljani, 1921. Založila Kleinmayr & Bamberg. (Tiskal M. Jasper na Dunaju.) str. 302. Č 19/1924/25, 1/2, str. 80—5.
 - Prvo sveto leto (1300), romarji iz severnih krajev in Dante. Č 19/1924/25, 3/4, str. 97—107.
 - Ob koncu prevoda Divine Commedie. DS 38/1925, 8, str. 275—77.
 - Italijanska kritika o slovenskih prevodih petega speva Dantejevega »Pekla«. DS 46/1933, 1/2, str. 109—12.
- 93 MOLE VOJESLAV: Na Dantejevem grobu. [Pesem.] LZ 33/1913, 5, str. 226.
- 94—95 USENICNIK ALES: Divina Commedia. [Uvod.] Zadnji spev »Raja«. Č 8/1914, 6, str. 478—85.
- Umetniški etos. [Tudi o Danteju.] Č 24/1929/30, 1, str. 48—52.
- 96—99 RES ALOJZ: Tebi, Dante! [Hvalnica.] M 2/1921, 17/18, str. 258.
- Opazke k uvodu Dantejevega »Pakla« Isa Kršnjavega. LZ 42/1922, 7, str. 443—45.
 - Italijanski listi o Dantejevem zborniku. Goriška straža 7/1924, 69, str. 3
 - »Dante fra il popolo Slavo«. Poročilo k razpravi: Giuseppe Ellero: Dante fra il popolo Slavo. Il Popolo 1924, 39. S 52/1924, 51, str. 6—7.
- 100 RIBIČIČ JOSIP: Dante. Učiteljski list 2/1921, 19, str. 2—3.
- 101 RUDEŽ JOSIP: Dante Alighieri. Tabor 2/1921, 208, str. 2; 209, str. 2; 210, str. 2.
- 102 GREGORIČ-STEPANČIČ MARICA: K Dantovi 600-letnici. Jadranka 1/1921, 8, str. 6—7.
- 103 GRUDEN IVAN: Dante, njega življenje in delo. M 2/1921, 17/18, str. 260—66.
- 104 PUNTAR JOSIP: Slovenska »moderna« in Dante. M 2/1921, 17/18, str. 269—76.
- 105 BELE VENCESLAV: Dantejeva jama pri Tolminu. Po S. Rutarju. 2/1921, 17/18, str. 272—73.
- 106 BEVK FRANCE: Danteju. [Pesem.] M 2/1921, 17/18, str. 259.
- 107 [MERHAR ALOJZIJ] SILVIN SARDENKO: Duša te kliče. [Pesem.] M 2/1921, 17/18, str. 266.

- 108 DANTE v slovenskih prevodih. M 2/1921, 17/18, str. 274.
- 109 DANTE ALIGHIERI. Jsla 4/1921, 216, str. 9—10.
- 110 DANTE ALIGHIERI. Naprej 5/1921, 207, str. 2.
- 111 POLITIČNA mesta iz Dantejeve Divine Commedie. S 41/1921, 214, str. 2—3.
- 112 DANTE med Jugoslovani. Goriški Slovenec 3/1921, 38, str. 1.
- 113 BENEDIKT XV.: Okrožnica papeža XV. o Danteju vsem učiteljem in učencem znanosti in lepih umetnosti katoliškega sveta o priliki šeststoletnice Dantejeve smrti. S 41/1921, 208, str. 1.
- 114 PAPINI GIOVANNI: Dante. Kres 1/1921/22, str. 101—2.
- 115 DANTE ALIGHIERI. Kres 1/1921/22, str. 64—5.
- 116 VODOPIVEC VINKO: Dante in glasba. M 3/1922, 8, str. 249—50.
- 117—121 BUDAL ANDREJ: Čigav je Dante? M 3/1922, 1, str. 16—17; 2, str. 51—3; 3, str. 81—2.
- Antonio de Micheli: I Croati e la Croazia in Dante. Udine 1938. LZ 59/1939, 1/2, str. 100.
- Stanko Leben: Problem Dantejeve Beatrice. LZ 60/1940, 11/12, str. 612.
- O Dantejevi priljubljenosti pri Srbih in Hrvatih. PDK 1965, 50, str. 3.
- Dante med Čehi in Slovaki. PDK 21/1965, 56, str. 3, 10.
- 122 KOS MILKO: Le traccie di Dante fra gli Jugoslavi. L'Europa Orientale 2/1922, 2, str. 146—49.
- 123 LEBEN STANKO: Nova pota v dantologiji. Č 17/1922/23, 1, str. 50—59.
- 124 SUŠNIK [LOVRO]: Dante. Raccolta di studi a cura di Alojzij Res — Gorizia MCMXXI. Giov. Paternolli Editore. Per il secentenario della morte di Dante 1321—1921. str. IX + 190. Gorica 1923. DS 34/1924, 3, str. 139—41.
- 125 KRŠNJAVI ISO: Ein slovenisch-italienische Publikation. Die Drau 57/1924, 28, str. 3.
- 126 KIDRIČ FR[ANCE]: Dante 1321—1921. Izdal in uredil dr. Alojzij Res. Ljubljana 1921. (Tiskarna Miroslava Jasperja na Dunaju.) Založila Kleinmayr & Bamberg. X + 303 str. (Tudi italijanska izdaja: Gorizia 1921. Giov. Paternolli Editore. IX + 190 str.) LZ 44/1925, 10, str. 620—33.
- 127—128 VIDMAR JOSIP: Poglavje o morali. [Tudi o Danteju.] LZ 49/1929, 8, str. 515—21.

- K poglavju o morali. Nekaj besed odgovora na Ušeničnikov članek »Umetniški etos«. (Cas 24/1929-30, št. 1.) [Tudi o Danteju.] LZ 50/1930, 2, str. 123—24.
- 129 SKERL SILVESTER: Papini o Dantejevi sodobnosti. DS 46/1933, 5, str. 273—75.
- 130 ČOKAN TONE: Papini o Danteju. Č 32/1937/38, 19, str. 298.
- 131 [DEBELJAK ANTON] A. D.: Večni Dante. ŽiS 12/1938, 19, str. 298.
- 132—134 BORKO BOŽIDAR: Slovenska razprava o Dantejevi Beatrici. J 21/1940, 286, str. 3.
- Dante Alighieri. Obzornik 8/1960, 5, str. 345—48.
- Dantejeva »Božanska komedija«. Glasnik SM 1/1954/55, 5/6, str. 129—34.
- 135 TRDINA SILVA: Stanko Leben: Problem Dantejeve Beatrice. Dejanje 4/1941, 3, str. 119—120.
- 136 DANTE trikrat po naše. [Odlomek iz III. speva Dantejevega »Pekla« v prevodu Vesela, Debevca, župančiča.] J 22/1941, 263a, str. 4.
- 137 BARTOL VLADIMIR: Stanko Leben: Problem Dantejeve Beatrice. Uvod v monografijo o Beatrici kot pesniškem liku. 1940. Založba »Modra ptica« v Ljubljani. MP 12/1940/41, 1, str. 27—28.
- 138 CALVI BARTOLOMEO: O konstitucionalnih elementih Dantejevega umetniškega sveta. Nastopno predavanje v slovenščini na ljubljanski univerzi 11. decembra 1941. DS 54/1942, 4, str. 284—88.
- 139 STOPAR B[OGDAN]: Stanko Leben: Problem Dantejeve Beatrice. DS 54/1942, 1, str. 60—62.
- 140 [FRAS SLAVKO] S. F.: Plamen, ki živi skozi stoletja. LDk 6/1956, 116, str. 4.
- 141 KOSIR NIKO: Dante. Novo življenje. NSd 4/1956, 6, str. 557—60.
- 142 MEJAK MITJA: Novo življenje. TT 4/1956, 21, str. 9.
- 143 SNOJ JOŽE: Dantejevo »Novo življenje«. LdP 22/1956, 131, str. 6.
- 144 ŽELJEZNOV DUŠAN: Dante Alighieri: Novo življenje. NO 9/1956, 12, str. 777—79.
- 145 [SAMARIN BOJAN] B. S.: Dantejevo »Novo življenje«. Knj 4/1956, 4/5, str. 112—13.
- 146—147 [RUPEL SLAVKO] Sl. Ru.: V Gradnikovem prevodu so izšle Dantejeve »Vice«. Pdk 21/1965, 253, str. 3.
- Dantejevo mesto Ravena. Obz 8/1958, 8, str. 664—67.

- 148 UDOVIČ JOŽE: Nesmrtni glas. [Pesem.] NSd 6/1958, 1, str. 14.
- 149—150 SKERLJ STANKO: Gradnikov prevod Dantejevega »Pekla«. Knj 7/1959, 3, str. 76—77.
— Dante in Slovenci. Ob 700-letnici Dantejevega rojstva (proslava na filozofski fakulteti 27. maja 1965). NRazgl 14/1965, 11, 232—33.
- 151 KONJAR VIKTOR: Nove knjige. [Tudi recenzija Gradnikovega prevoda »Pekla«.] MladP 13/1959/60, 1, str. 40—41.
- 152 OB PREVODU Dantejevega »Pekla«. Iz razgovora s pesnikom Gradnikom. NRazgl 8/1959, 16, str. 387—88.
- 153 GERLANC BOGOMIL: O prevodu in izdaji Dantejevega »Pekla«. Knj 8/1960, 5, str. 134—35.
- 154 LEGISA LINO: Dantejev Pekel v slovenščini. NRazgl 9/1960, 3, str. 119.
- 155 [POTOKAR TONE?]: Dantejeva »Commedia« v hrvaščini. D 2/1960, 59, str. 6.
- 156 MANZINI GUIDO: Sodobno razmišljanje o Danteju. (Iz rokopisa prevedel Marijan Brecej.) Goriški knjižničar 2/1964, 3/4, str. 13—18.
- 157—162 BRECELJ MARIJAN: Nekaj misli za uvod. [V posebni številki »Goriškega knjižničarja, ki je posvečen 700-letnici Dantejevega rojstva.] Goriški knjižničar 2/1964, 3/4, str. 9—11.
— Kronologija Dantejevega življenja. Goriški knjižničar 2/1964, 3/4, str. 6—7.
— Knjižne izdaje Dantejevih del v jezikih jugoslovanskih narodov. Goriški knjižničar 2/1964, 3/4, str. 19—26.
— Dantejeve razstave in proslave na Slovenskem. Vestnik Založbe Lipa 11/1965, 23/24.
— Srečanje s prevajalcem Danteja v slovaščino dr. Viliamom Turčányjem. Vestnik Založbe Lipa 11/1965, 23/24.
— Dante in njegovo delo v slovenski likovni umetnosti. Vestnik Založbe Lipa 11/1965, 23/24.
- 163 MARUŠIČ BRANKO: Divina Commedia v slovenščini. Prevodi Frana Zakrajška. Goriški knjižničar 2/1964, 3/4, str. 19—26.
- 164 TRŽASKA knjigarna je bila nagrajena za Dantejevo razstavo. PDK 21/1965, 133, str. 3.
- 165 DOLGOTRAJNI spor o Dantejevem grobu. PDK 21/1965, 108, str. 3.
- 166 DANTEJEV »Pekel« na filmskem platnu. PDK 21/1965, 100, str. 3.
- 167 FILM o Danteju. PDK 21/1965, 57, str. 3.
- 168 PRED SEDEMSTO leti se je rodil pesnik Božanske komedije. TT 12/1965, 21, str. 7.

- 169 SIROK ALBERT: Dante Alighieri. Ob 700-letnici rojstva velikega pesnika. Obz 13/1965, 8, str. 621—26.
- 170 ALIGHIERI DANTE. Vice. Knj 13/1965, 9, str. 188.
- 171 REBULA ALOJZ: Dante (1265—1965). Nova pot 17/1965, 4/6, str. 161-73.
- 172 URBANI UMBERTO: Dante in Slovani. (Ob sedemstoletnici pesnikovega rojstva.) (Prevedel iz rokopisa Anton Kolar.) Dialogi 1/1965, 9, str. 476—84.
- 173 MESESNEL JANEZ: Američan contra Dante. Rauschenbergove ilustracije Dantejevega »Pekla« v Mestni galeriji. D 6/1965, 212, str. 5.
- 174 CAPUDER ANDREJ: Komentar [k prevodu iz Divine Commedie]. Problemi 3/1965, 26, str. 173—76.
- 175 KOS STANKO: Dante pri Slovencih. Razstava v Studijski knjižnici [v Mariboru] ob 700-letnici pesnikovega rojstva (1265—1965). Večer 21/1965, 256, str. 8.
- 176 RUDOLF BRANKO: Razmišljanje o Rauschenbergovem »Peklu«. NRazgl 14/1965, 21, str. 440.

Opomba

Bibliografski pregled je kronološki. Da bi se izognili ponavljanju istih imen, smo vzeli za izhodišče prvi avtorjev prevod, razpravo ali članek. Tako so dela zbrana kronološko tudi pri avtorjih. Ponatisov (Debevčevi in Župančičevi prevodi iz Danteja) v čitankah nismo upoštevali. Kratice so po »Slovenskem bibliografskem leksikonu« in »Slovenski bibliografiji«. V kazalu k »Bibliografskemu pregledu« so poleg imen avtorjev naštet štetilke enot. Dodajemo mu še naslednje enote:

IVAN.: Tolminsko. [Tudi o Danteju.] Novice 12/1854, 70, str. 278—279. — DEBEVEC Jože: [Vice, XI, 1—24; slovenski prevod.] Besso Marco: La fortuna di Dante fuori d'Italia, Firenze 1912, str. 275. — CANKAR Izidor: Zgodovina likovne umetnosti v zahodni Evropi. [Tudi o Danteju.] II., 2. sn., Ljubljana 1933, str. 173. — USENICNIK Aleš: Zadnji spev »Raja«. Izbrani spisi VI., Ljubljana 1940, str. 283—4. — TERSEGLAV FRANC: Dante Alighieri. [Studija.] Faber F. W.: Duhovna rast krščanskega človeka. Ljubljana 1943, str. 516—18. — DEBELJAK Tine: Drugi spev Vic. Meddobje 10/1964, str. 242—246. — R. R.: Vrhunski pesnik in Slovenci. Katoliški glas 17/1965, 31, str. 2. — BABLER O. F.: Die Dante-Bestrebungen der Südslawen. Weimar, Böhlhaus 1958. Iz »Deutsches Dante-Jahrbuch« 1958 — XXXVI—XXXVII, str. 87—125.

KAZALO
K BIBLIOGRAFSKEMU
PREGLEDU

- Aškerc Anton, 54
 Bartol Vladimir, 137
 Belè Venceslav, 105
 Benedikt XV., 113
 Bevk Francè, 106
 Bleiweis Janez, 52
 Bogoslav, 5—6, 73
 Borko Božidar, 61—62, 132—134
 Breclj Marijan, 157—162, 156
 Budal Andrej, 117—121
 Calvi Bartolomeo, 57, 138
 Capuder Andrej, 51, 174
 Croce Benedetto, 55, 56
 Čokan Tone, 130
 Debeljak Anton, 131
 Debeljak Tine, 35—42, 65
 Debevec Jože, 12—20, 55, 56, 78—92,
 136
 Fras Slavko, 140
 Gallaroti-Scotti Tommaso, 50, 56
 Gerlanc Bogomil, 153
 Gradnik Alojz, 28—34, 61, 66—67, 146,
 149, 151, 152
 Gregorič-Stepančič Marica, 102
 Gruden Ivan, 103
 Gruden Josip, 77
 Hitzinger Peter, 70
 Jurič Ivan, 11, 75
 Kidrič France, 126
 Kolar Anton, 172
 Konjar Viktor, 151
 Kos Janko, 63—64
 Kos Milko, 55, 56, 122
 Kos Stanko, 175
 Košir Niko, 66—67, 141
 Kralj Tone, 55, 56
 Kršnjavi Iso, 97, 125
 Kuk Ivan, 71
 Leben Stanko, 60, 119, 123, 135, 137,
 139
 Legiša Lino, 154
 Manzini Guido, 156
 Marušič Branko, 4, 163
 Mazzoni Guido, 55, 56
 Mejak Mitja, 142
 Merhar Alojz, 107
 Mesesnel Janez, 173
 Molè Vojeslav, 55, 56, 93
 Papini Giovanni, 114
 Parodi E. G., 55, 56
 Perušek Rajko, 76
 Podlipski, 70
 Potokar Tone, 155
 Primorski J., 72
 Puntar Josip, 55, 56, 104
 Rački Mirko (Izidor), 56
 Rakar Atilij, 69
 Rebula Alojz, 68, 171
 Res Alojz, 55, 56, 96—99
 Ribičič Josip, 100
 Rob Ivan, 58
 Rossi Vittorio, 55, 56
 Rudež Josip, 101
 Rudolf Branko, 176
 Rupel Slavko, 146—147
 Rutar Simon, 53, 105
 Salvemini Gaetano, 55, 56
 Samarin Bojan, 145
 Sardenko Silvin, 107
 Slavin, 9—10
 Snoj Jože, 143
 Stelè Francè, 55, 56
 Stopar Bogdan, 139
 Sušnik Lovro, 124
 Širok Albert, 169
 Škerl Silvester, 129
 Škerlj Stanko, 68, 149—50
 Štiftar Franc, 74
 Trdina Silva, 135
 Udovič Jože, 148
 Urbani Umberto, 172
 Ušeničnik Aleš, 9—10, 55, 56, 59,
 94—95
 Vesel Jovan-Koseski, 7—8, 136
 Vidmar Josip, 127—128
 Vodopivec Vinko, 116
 Vraz Stanko, 26—27
 Zakrajški Fr., 1—4
 Zakrajšek Fran, 1—4, 72
 Zlobec Ciril, 43—50, 63
 Željeznov Dušan, 144
 Zupančič Oton, 55, 56, 21—25, 136

STUDIJSKA KNJIZNICA V KOPRU

2

NAPISAL IN UREDIL
SRECKO VILHAR

PLATNICE IN LIKOVNA OPREMA
ZVEST APOLLONIO

KLISE NA PLATNICAH
FRANCE GORSE: »DANTE« (RELIEF)

IZDALA
STUDIJSKA KNJIZNICA V KOPRU

TISK
ČZP »PRIMORSKI TISK«
KOPER, DECEMBRA 1965

